

Déli Hírlap

Redacția și administrația:
TIMIȘOARA, L. Piața Brătianu No. 3.
Telefon: 28—10.

GAZETA MAGHIARILOR
DIN BANAT

Nr. cererii de insc. in Reg. publ. per 934/1938
Trib. Timișoara
Redactor resp. DR. VARNAY ELEMÉR

VASÁRNAP DÉLBEŊ KITÖRT AZ EURÓPAI HÁBORU

Ellentétes angol és német jelentések a szombati nap eseményeiről
Chamberlain és Daladier megindultan jelentették be a háborút
Az angol és francia haderők eddig nem léptek akcióba
Német győzelem Sziléziában

Felfakadó sebek rendszerint nyhítik a fájdalmat. Európa helyzete egy-két év óta tüzes dagamathoz volt hasonlítható, amely égő fájdalommal, a bizonytalanság által keltett érzettel megrontotta azt, amit békeállapotnak neveznek. Ma, amikor a gyulladással pontok felnyitak, ma, amikor túl vagyunk a háború vásárással bizonytalanságán, megvallhatjuk magunknak, hogy a fájdalom nem csökkent és az eddigi állapotnál súlyosabb csapás nehezedik az emberiségre.

Ma már három nagyhatalom hadiállapotban van. Európa három legszebb, legnagyobb városában nappal ritkább az utcákat ellepő tömeg, éjjel kihunynak az életet jelentő fények. Egyedül ebben a három városban tízmillió ember szorongva éli le életét és kétszázmilliót meghaladó létszámú ember hazája ma háboruban áll. Huszonnégy óra alatt elharapózott a láng és az európai kisebb államok a lokálpolitikák munkájával vannak elfoglalva. Ez a munka azonban csak akkor lehet sikeres, ha a magát, a tízvést fészékében megfékezik. Ha a tél beállta előtt nem sikerül az európai háborúnak véget vetni, akkor a világ katasztrófája felé halad. A tét sokkal nagyobb ma, mint a világháború kitérése idejében volt. Akkor csak az európai gazdasági konszoliditás, a béke nyugalma a milliók életét felejtett köcsök, ma mindezen felül az európai gazdasági felépítettség, a polgári társadalmi rend, az erkölcsi és a kultúra van veszélyeztetve. Jól tudjuk, hogy mit veszített az emberiség a négyéves világháborúban, hiszen húsz esztendő alatt nem tudtuk a pusztulást helyrehozni. Amit egy hasonló, vagy még borzalmasabb háborúban veszíteni lehet, az erkölcsi és gazdasági javakban felmérhetetlen. Minden elveszhet.

Az angol kormány ősz elnöke elcsúszó hangon jelentette be vasárnap délb, hogy Európa elindult ezen a végzetes úton. A harc megindult, de a békeakarát szikráját tovább kell élesíteni. A romlás útján haladni nem lehet és még mielőtt további beavatkozások növelhetnék a háború arányait, meg kell kísérelni a letiport Béke feltámasztását. A katasztrófa első napjaiban némiképp halkulnak el ugyan a békeközvetítők, de hiszük, hogy a pápa és a harcon kívül álló nagyhatalmak újabb akciói nem fognak késni és egyre erősebb lesz a békének harmonója, amely a robbanás, ágyúdörgés és fegyverropogás átkos szímfóniáját áttörve a lelkeket egymás megértésére hangolja.

Vasárnap 11 órakor: hadüzenet

Az angol rádió vasárnap délelött világtörténelmi fontosságú bejelentéseket tett. Délelött 11 óra 15 perckor Chamberlain miniszterelnök a rádió útján a következőket közölte:

Szeptember 1-én Nagy-Britannia és Franciaország berlini nagykövetei megjelentek Ribbentrop német külügyminiszter előtt és átadták a két nagyhatalom közös jegyzékét. Ebben a jegyzékben azt követelték, hogy Németország vonja vissza csapatait Lengyelországból és szintessen be minden harci tevékenységet Lengyelország ellen. Ellenkező esetben Anglia és Franciaország teljesíteni fogják Lengyelország irányában vállalt kötelezettségeiket és katonai segítséget nyújtanak a megtámadott országnak. Jegyzékünkre 24 óras választ kértünk és a határidő szeptember 2-án este 7 órakor járt volna le. Eddig a határidőig választ nem kaptunk, amit annak tulajdonítottunk, hogy olasz közbelépés történt és reméltük, hogy Németország hallgat az olasz figyelmeztetésre.

A szombat éjszakai minisztertanács határozata értelmében a francia kormánnyal egyetértésben berlini nagyköveteink vasárnap reggel 9 órakor megjelentek a német külügyminisztériumban és arra kérték a külügyminiszter urat, hogy délelött 11 óráig adjon választ a szeptember 1-én átnyújtott közös angol-francia jegyzékre.

A legnagyobb sajnálat hangján kell bejelenteni, hogy szóbeli demarsunk is válasz nélkül maradt és a német külügyminiszter úr nem tartotta szükségesnek, hogy nagyköveteink útján előterjesztett jegyzékeinkre a választ megadja. Ez azt jelenti, hogy előterjesztéseink német részről teljes visszautasításra találtak. Ennek logikus következménye, hogy miután a felmerült konfliktust békés úton megoldanunk nem sikerült,

rált, a fegyverek erejére kell támaszkodnunk és az erőszakra erőszakkal kell válaszolnunk. Bejelentem, hogy Nagy-Britannia és vele együtt Franciaország is ma déltől kezdve hadiállapotban érzi magát a német birodalommal.

Az elkövetkezendő szörnyiségekért minden felelősség a német birodalom vezetőjére hárulnik. A mi lelkiismeretiünk tiszta Isten és ember előtt. Minthogy elkövetéink, hogy a katasztrófát elhárítsuk az emberiség feje felől, nem mi vagyunk az okai, hogy ez nem sikerült.

Felszólítok minden angol embert, teljesítse azt a fájdalmas kötelességet, amelyet a sors reá mért. A kiomló vér nem a mi fejünkre hull. Isten áldását kérem minden angol emberre, aki hadbanvonul.

A miniszterelnök utolsó szavait elcsúszó hangon mondotta és szeméit könnyek borították.

Az összes angol pártok a nemzeti szociálistus eljen

Greenwood, a munkáspárt vezérnöke állott fel ezután és kijelentette, hogy a helyzet tisztázódott, a nyomott hangulatnak vége van és a nyugtalanság elviselhetetlen nyomása is megszűnt. Az egész civilizált világ elismeréssel kell, hogy viseltessék Lengyelország iránt, mert ez az állam volt az, amely elsőnek lépett fel a nemzeti szociálista hatalmi törekvések ellen.

Eppen ezért Angliának késedelem nélkül és a legteljesebb mértékben kell küldetését teljesítenie. Ha ez nem történne meg, a munkáspárt követelni fogja, hogy más kormány vegye át az ügyek vezetését, addig azonban a munkáspárt

ANGLIA ÉS FRANCIAORSZÁG TAMADÓ-NAK MINŐSÍTIK NÉMETORSZÁGOT.

Anglia és Franciaország jegyzékében, amelyet Ribbentrop német külügyminiszternek vasárnap reggel átnyújtottak, kijelentik, hogy a két kormány megállapítás szerint

Németország eljárása Lengyelországgal szemben támadó jellegű, erőszakos cselekményt jelent, ami fenyegeti Lengyelország függetlenségét.

Szükséges tehát, hogy Anglia és Franciaország teljesítsék a Lengyelország irányában vállalt kötelezettségeiket és segítsék Lengyelországot.

CHAMBERLAIN: „AMIÉRT DOLGOZTAM, ROMOKBAN HEVER . . .”

Az angol alsóház vasárnap délután 3 órakor ülést tartott. Az ülésen Chamberlain miniszterelnök hosszabb beszédet mondott. Mindenekelőtt megismételte a délelötti rádiószózatában közölteket, nevezetesen azt, hogy mivel a német kormány nem adott kielégítő választ Anglia berlini nagykövetének, ezért Anglia hadiállapotba került Németországgal. Az angol és francia kormányok közötti megállapodások értelmében — mondotta a miniszterelnök — Franciaország berlini nagykövete is hasonló lépést tett Berlinben.

Ez a nap, szomorú nap mindannyiunk számára — mondotta Chamberlain. — Mindaz, amiért dolgoztam, mindaz, amiben hittem, romokban hever. Az angol miniszterelnök ezután heves szavakkal kélt ki Németország jelenlegi vezetői ellen és kijelentette, hogy Franciaország és Anglia ezek után vállalt kötelezettségeik értelmében segítségére sietnek Lengyelországnak.

Chamberlain beszéde után Greenwood, a munkáspárt vezére és Sinclair, a szabadelvű párt vezére szólaltak fel, mindenben helyeselték Anglia magatartását. Ezt követően Churchill, az új tengerészeti miniszter szólalt fel, rámutatva arra, hogy Anglia minden lehető megtett a béke megteremtésére. Esetleg csalódások és meglepetések várhatnak az angol birodalomra, — mondotta, — de bizonyosak lehetünk abban, hogy amit szabadon elhatároztunk, azt keresztül is vihetjük, mert Anglia ereje ezt lehetővé teszi.

és az egész ország a legteljesebb mértékben támogatja a kormányt.

Sinclair, a liberális párt szónokája arról beszélt, hogy pihenés nélkül kell az akciók végrehajtani, mindaddig, amíg az eredményt el nem érték.

Anglia, Lengyelországgal és Franciaországgal együttműködve, győzelme biztos és az igazság, valamint a szabadság fog győzedelmeskedni.

Ezután Churchill mutatott rá arra, hogy Anglia a nemzeti szociálistus terjedésének megakadályozása miatt lépett harcba és azért, hogy az emberiség szent javait megvédelmezze.

Vissza kell állítani a jogot és a szabadságot a szilárd alapokra, hogy a jövőben senki ne ne dönthesse azokat.

Lansbury az ismert pacifista arra kérte a kormányt, hogy a gyűlöletes propagandát ne tűrje.

Lloyd George leszögezte, hogy az angol kormányt egy katonai hatalom a nemzetközi jogok újabb megsértése következtében kényszerítette a háborúra és ha ezt a katonai hatalmat tovább engedték volna szabadon terjeszkedni úgy az a civilizáció alapjait veszélyeztette volna.

Gallacher kommunistá képviselő követelte a késedelem nélküli harcot, amely addig tartson, amíg a nemzeti szocializmust eltörpítjük.

LONDON MEGLEPŐEN NYUGODT.

A minisztertanács a következő hivatalos jelentést adta ki:

A francia államtanács döntése a háború ellen

A francia államtanács vasárnap délelőtt Lebrun köztársasági elnök elnökletével ülést tartott. Daladier miniszterelnök bejelentette, hogy Németország válasz nélkül hagyta úgy a szeptember 1-én átnyújtott irásos, valamint a szeptember 3-án délelőtti szóbeli angol-francia jegyzéket, ami egyértelmű a visszautasítással.

Daladier indítványára az államtanács úgy döntött, hogy hadiállapotban tekinti magát Németországgal.

A berlini francia nagykövetet utasították, hogy kérje ki útlevelét és hagyja el Németországot. Hasonló utasítást kapott az angol nagykövét is.

VI. GYÖRGY KIRÁLY: „ISTEN SEGÍT A GYŐZELEMHEZ!”

VI. György angol király rádiószózatot intézett Nagy-Britannia népéhez, melyben többek között a következőket mondotta:

— Súlyos órákban, az angol történelem legsúlyosabb idejében fordulok hozzátok ugyanolyan bensőséggel, mint mindenkor, amidőn a brit nemzet érdekeiről van szó. Kormányom ismételt kísérletet tett a béke megmentésére, de minden kísérlet hiábavalónak bizonyult. Az angol nép nemcsak Nagy-Britannia érdekeit, hanem a világ valamennyi józan népének érdekeit is sikra, hogy visszaillesztse az emberiségbe vetett hitet. Súlyos feladatok várnak az angol népre és valószínűleg súlyos megpróbáltatások is. Mi azonban tudjuk, hogy az igazságért küzdünk és Isten megsegít bennünket és elvezet a biztos győzelemhez.

DALADIER: EMBERFELETTI TETTÜNK, HOGY NE LEGYEN HÁBORÚ.

Daladier miniszterelnök vasárnap este 9 órakor rádióbeszédet intézett a francia néphez. Beszéde során többek között a következőket mondotta:

— Szeptember elsején német csapatok brutális erőszakkal támadást intéztek a lengyel határ ellen, benyomultak lengyel területre és repülőgépekkel bombázták a lengyel városokat. Az elszánt lengyel nép hősiességgel ellentáll és teszi ezt abban a tudatban, hogy mellette van az igazság. A lengyel kormány állandóan hangoztatta békekészségét és minden alkalommal kifejezte ezt a szándékát, hogy készen áll az ellentétek békés tárgyalások útján való megoldására.

de Hitler nem akarta a békét, Hitler nem akarta a tárgyalást, hanem a háborút akarta. Akarata most teljesült: Itt a háború minden borzalmával és megpróbáltatásával.

— Franciaország és Anglia mindent elkövetett, hogy Európa felől elhárítsa a katasztrófát. Még vasárnap délelőtt is meg lehetett volna menteni a békét, meg lehetett volna menteni az emberek százezreinek életét. De Hitlernek a háború kellett. Utolsó kísérletünket is visszautasította és bekövetkezett, amit Hitler évek óta tervszerű szándékokkal előkészített.

— A döntő szó elhangzott és minden, ami történt, bennünket igazol. Hitlernek nem Danzig, nem a korridor kellett. Ez a követelése csak ürügy volt.

Hitler fel akarja darabolni, össze akarja rombolni egész Lengyelországot.

De Lengyelországot csak kezdő lépésnek szánja, mert céljai tovább visznek. Uralmát egész Európára akarja kiterjeszteni, a szabad nemzeteket le akarja tiporni és végül Franciaországot rabszolgaságba juttatni. Az ellen minden erőnkkel küzdeni fogunk. Kötelezettséget vállaltunk Lengyelország megvédelmezésére. Adott szavunkat betartjuk, erőnk és akarunk maradék nélkül lathá vetésével.

Megvédjük Lengyelországot, mert tudjuk, hogy ezzel hazánkat és egész Európát megvédjük a rettenetes veszély ellen.

Vasárnap délelőtti 9 órakor Neville Henderson berlini nagykövét a német külügyminisztériumban és a brit kormány nevében 11 óráig választ kért a szeptember 1-én átnyújtott jegyzékre, kijelentvén, hogy amennyiben a választ nem kapja meg, Anglia hadiállapotban lépne tekintet magát a német birodalommal. Henderson nagykövét szóbeli közlésére választ nem kapván, a kormány kijelentti, hogy szeptember 3-án délelőtti 11 óra 15 perctől kezdve hadiállapot áll fenn Nagy-Britannia és Németország között.

Az angol főváros képe meglepő nyugalommal vette tudomásul, hogy szeptember 3-án déli 11 óra 15 perc óta hadiállapotban van Nagy-Britannia és Németország. A lapok rendkívüli kiadásban közölték a nagyfontosságú eseményt. A különkiadásokat percek alatt elklopolták.

— Lelkiismeretünk nyugodt — folytatta a miniszterelnök. — Utolsó percig a békéért fáradoztunk azért a békéért, amely mindennél drágább és szentebb nekünk. El vagyunk szánva, hogy álljunk a harcot, mert emberfeletti tettünk, hogy ne legyen háború. Szívünk minden melegsége és lelkiünk minden szeretete azok felé fordul, akik fegyverrel a kezükben harcolni fognak hazájukért, az igazságért, az emberi kultúráért. Ti fiatalok, akik harcolni és vérezni fogtok, tudjátok meg, hogy nemcsak hazátok, hanem az egész civilizált emberiség veletek lesz.

Ti az igazságért, a szabadságért, az emberi méltóságért harcoltok és ezért győzni is fogtok.

Katonák, bizzatok szeretettel feljebbvalóitokban, akiknek legtovább végigküzdötté a világháborút. — Franciák! Legyünk egységesek, tömörüljünk egy akaratú. Az egységes francia nemzet legyőzhetetlen.

— Éljen Franciaország! — fejezte be Daladier drámai hangú felhívását.

A FRANCIA HIVATALOS JELENTÉS A HADÜZENET ELŐZMÉNYEIRŐL.

A Havas ügynökség jelenti: Szeptember 3-ika vasárnap óta Franciaország és Anglia hadiállapotban van a német birodalommal és ez a tény a két szövetséges hatalom teljes egyetértésével történt. A helyzetről vasárnap délután fél 5 órakor az alábbi jelentést adták ki:

Hitler kancellár vasárnap kiáltványt bocsátott ki a német néphez. Éles szavakkal bírálta Anglia politikáját és kikel a Németország bekezdésére irányuló kísérletek ellen. Elítéli a danzigi kérdésben követett angol eljárást, aztán így folytatja:

— Felvettük a harcot a Németország megsemmisítésére irányuló törekvessel szemben. Németország nem adja meg magát többé. Minden áldozatot vállalunk és ez az elhatározásunk megdönthetetlen. A német népek össze kell tartania, 1918-ban is csak a széthúzás vezetett az összeomlásra. Aki vétkezik az egység ellen, az a nemzet ellensége és megsemmisülés vár rá.

A második kiáltványt a nemzeti szocialista párthoz intézte a kancellár. Ebben a proklamációban hangzott, hogy a német nép meghoz minden áldozatot annak felismerésében, hogy nem fél a készülő össze- közétől. Mindazokat, akik szembe helyezkednek a közönséggel, vagy pedig azt hiszik, hogy szabotálhatnak, környo-

Franciaország szeptember elsején figyelemztette Németországot, hogy Páris és Varsó között hivatalos kötelezettségvállalás áll fenn amit a birodalmi kormány tudomására hozta azzal, hogy a német csapatoknak lengyel terület elleni támadása Franciaországot abba a helyzetbe hozza, hogy Lengyelország segítségét késsien, miért is felhívja a német kormányt, a vidáji magatartását. Miután ennek a felhívásnak Németország nem tett eleget, Franciaország hozzájárult kötelezettségeinek teljesítéséhez és azt a tényt a Párisban tartózkodó külföldi diplomáciák, valamint a Népszövetség tudomására adták.

Nagy-Britannia hasonló módon hozta tudomására Genfnek mindazokat a tényeket, amelyek Németországnak Lengyelországot elleni támadására vonatkoztak. Miután a párisi német nagykövét hat hét óta nem tartózkodott a francia fővárosban Brauer német követségi megbízott és a német nagykövetség személyzete elutasította Németország felé. Coulaudre berlini francia nagykövét is kikérte útlevelét.

HITLER SZERINT LENGYELORSZÁGBA NÉHÁNY HÉT ALATT BEFEJEZŐDIK A HARC.

A Német Távirati Iroda jelenti: Hitler vezér és kancellár vasárnap a keleti határra indult.

Hitler kancellár a nyugati hadsereghez intézte kiáltványában azt mondja, hogy Anglia akárcsak háború előtt, a háború után is a bekerítés politikáját folytatta a német birodalommal szemben. Bé Németországnak a birodalom nyugati felén egyetlen államtól sincs követelni valója, ezeken a vidékeken nem tart igényt semmiféle területre, a brit kormány még a világháborúból ismert uszítóktól hajtva elhatározta, hogy kiküldte a háborús állapotot. Hitler kiáltványának további részében hangsúlyozta, hogy a Szovjetunióval kötött egyezmény biztosítja Németországot afelől, hogy a keleten ezen legnagyobb birodalmával Németország a békés megértés politikáját folytathatja. A német nép és a keleti bajtársak — mondotta Hitler — elvárják tőletek nyugodt, arcvonal katonái, hogy rendíthetetlenül megvédjék a birodalom nyugati határait minden támadással szemben.

Ha teljesítitek kötelezettségeteket, egy a keleti harc néhány hét alatt sikeresen befejeződik, ekkor azután az egész 90 milliós állam ereje áll mögöttetek és plutokrata ellenfeleink elismerik majd, hogy most más Németország áll velük szemben, mint 1914-ben.

A német kancellár kiáltványai

telenül elpusztítjuk. Ez lesz az első háború történelemben, amelyben nem fognak egyesül a nyereszkezők, míg a többiek elvéreznek.

Aki azt hiszi, hogy ezekben a sorsdöntő hónapokban, vagy években meggazdagodhat, az nem vagyont szerez, hanem a halálát idézi elő.

A kancellár kiáltványa végén a német asszonyokhoz fordul és megtiltja nekik, hogy megsemmisítsék azokat, akik a haza és a nemzeti szocialista eszméknek védelmében elesnek.

Hitler kancellár beszéde végén a nemzet szocialista vezetőkhöz fordult. Elvárja tőlük, hogy magánéletükben is példaadó módon teljesítsék azokat az áldozatos kötelezettségeket is, amelyeket mindenkinek viselni kell. A kiáltvány hangoztatja, hogy az út, amelyen most Németország halad, nem nehezebb annál, amelyet Versailles-től 1939-ig megtett Németország.

— Semmit nem veszíthetünk de mindent megnyerhetünk — fejeződik be a kiáltvány.

„A harc a győzelemig fog tartani!”

Londonból jelentik: A hétfői angol sajtó hangsúlyozza, hogy Anglia mindent elkövetett a béke megmentése érdekében. Az ellenségeskedés megkezdése nagy elhatározás és nem fejeződik be a végső győzelemig. A szirozi háborúnak előreláthatóan nagy áldozattal lesznek, de mindezeket elkerülhetetlenül meg kell hozni az európai civilizáció érdekében.

A „Times” írja, hogy bármennyire is a béke megmentéséért küzdöttek a franciák és angolok, a szabadság szeretetüktől ösztökélve nem választhat más utat, mint harcolni az európai szabadságért.

A párisi „Matin” írja: A jelenlegi összehápas nem végződhetik ismét egy versaillesi békeszerződéssel, amely lehetőséget adott arra, hogy csaknem két évtized múlva ismét felkavarja a nemzetközi helyzetet.

Olaszország semleges marad

Németország Angliát okolja a háború kitöréséért. Mit mond a hivatalos olasz jelentés

Rómából jelentik: A német-angol-francia diplomáciai tárgyalások megszakadása és a háborús állapot bejelentése a három nagyhatalom részéről Rómában rendkívül mély benyomást keletet. Jóllehet olasz politikai körökben biztos-

ra vették, hogy Anglia és Franciaország kitarának kötelezettségeik mellett, az események ilyen gyors bekövetkezésében senki sem hitt. Olaszország mint ismeretes, az olasz minisztertanács határozatával kimondotta semlegességét.

A vasárnapi hivatalos lapok közleményeiből meg kell állapítani, hogy a legnagyobb valószínűség szerint

Olaszország magatartásában nem lesz változás.

Az olasz semlegesség római politikai körök állítása szerint az angol-francia-német háborús állapot bejelentése miatt sem változik meg. Jelentő Olaszország magatartására és az olasz semlegességi nyilatkozat további fejlődésére, hogy vasárnap reggel 8 órakor újból megnyitották a francia-olasz határt, jöhetnek, hogy a jelen pillanatban még nem közlekednek vonatok Róma és Páris között. Ennek ellenére a közlekedés mégis zavartalanul bonyolódik le.

ANGLIA ÉS FRANCIAORSZÁG KESZEN ALLOTT A BÉKÉTÁRGYALÁSOKRA.

Az olasz fővárosban ma hivatalos közleményben hozták nyilvánosságra az olasz kormányának a béke érdekében kifejtett erőfeszítéseit. A közlemény tartalma a következő:

Mussolini miniszterelnök augusztus 31-én értesítette az angol és francia kormányt, hogy szeptember ötödikére nemzetközi értekezletet hívna össze a versaillesi szerződések határozmányainak felülvizsgálására, minthogy ezek a határozmányok az okai Európa jelenlegi helyzetének. Az értekezlet összehívásának feltételül a miniszterelnök előzetes bizonyosságot kívánt Anglia és Franciaország csatlakozásáról és Lengyelország részvételének London és Páris útján való biztosításáról.

Az angol és francia kormány a római kormány sürgetésére még szeptember elsőjén eljuttatta válaszáat Rómába,

de időközben szeptember elsőjére virradó éjszaka kisebb fegyveres összetűzések keletkeztek a német-lengyel határon és ezek Hitler német birodalmi vezért arra indították, hogy ott katonai műveleteket kezdjen meg. Az olasz kormányhoz érkezett válaszok elvben kedvezőek voltak. Francia részről különösen nagy érdeklődés nyilvánult meg Mussolini miniszterelnök kezdeményezésének fejlődése iránt még az első német-lengyel összeütközések ellenére is úgy, hogy

szeptember másodikán az olasz kormány értesítette Hitler kancellárt, hogy meg van minden remény az ellentétek békés rendezésére és ezért sürgősen küldje meg ő is válaszáat az olasz kormány e tárgyban hozzá intézett jegyzékére. Hitler erre a felszólításra azt válaszolta, hogy nem várkozik el az esetleges értekezlet megtartása elől, de előbb tudni akarja, vajjon a Berlinben aznap átadott angol-francia jegyzék ultimátum jellegű volt-e. Ebben az esetben ugyanis minden tárgyalás haszontalan volna — a német birodalmi kancellár válasza szerint. — Hitler 48 órai haladékot adott ennek a kérdésnek meghatározására. Az olasz kormány újból érintkezésbe lépett Londonnal és Párisal és a római külügyminisztérium Hitler vezér válaszáról tájékoztatta a római angol és francia nagyköveteket. Szeptember másodikán, a késő esti órákban jött meg a válasz Londonból és Párisból Hitler közléseire és mindkét válasz beleegyező volt, ami azt jelentette volna, hogy

a Berlinben átadott jegyzék nem volt ultimátum jellegű,

de hozzá tette a két kormány, hogy az értekezlet megtartásának alapfeltétele a megszállott területek azonnali kiürítése. Az olasz kormány értesítette a német birodalmi vezért a francia és angol válaszról és hozzátette, hogy a német kormány újabb beleegyező lépése nélkül nem áll módjában további eljárást tenni.

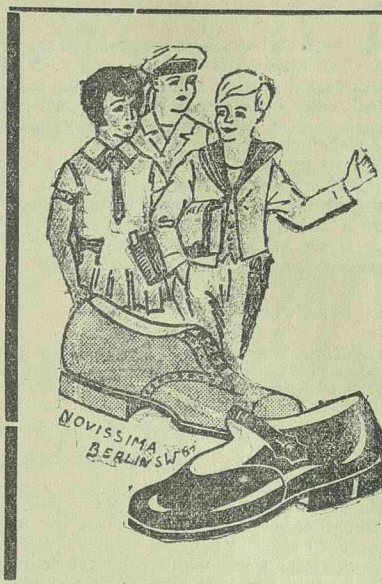
A NÉMET SAJTÓ SZERINT ANGLIA NEM AKART TÁRGYALNI.

Az elmúlt napok diplomáciai tárgyalásaival foglalkozva, a Hanburger Fremdenblatt a következőket írja: Vasárnap délelőtt 11 óráig nem volt háborús állapot Európában. A Németország és Lengyelország között pénteken kitört az ellenségeskedés,

nem jelentett német támadást, hanem csak katonai megtorlást.

Csupán helyi viszályról volt szó, melynek során fennállott a lehetőség, hogy azt békésen lehet rendezni. Péntek óta minden diplomáciai akció arra irányult, hogy az ellentéteket elsimítsák. A diplomáciai megbeszéléseknek alapja, amely békésen rendezhető volna az ellentéteket, Mussolini miniszterelnök terve volt és ez a következő pontokból állt:

1. A lengyelországi ellenségeskedéseket azonnal beszüntetik úgy, hogy a német és lengyel csapatok megtartják az addig elfoglalt állásaikat.
2. Az óhatalmi értekezlet azonnali összehívása a vitás kérdések rendezése érdekében. Az összeülő értekezleten Németország, Olaszország, Anglia, Franciaország és Lengyelország megbízottai vetnek részt.

Az iskola kezdetére:

Minőség cipők

Őszi és téli lány- és fiugyermek-

valamint

férfi- és nő-cipők

Allandóan új modellek!

A legjobb hírnévnek örvendő „STAR” cipőgyár készítményei. — Kizárólagos eladási hely:

Baumhoff Péter

Temesvár I, I. C. Bratianu tér 4 sz., (volt Arany szarvas épület) a Rabong és Schneiderrel szemben.

Történelmi tény — írja a lap —, hogy Németország jóváhagyta Mussolini miniszterelnök tervét és ahhoz Franciaország is bejelentette hozzájárulását. Ezzel szemben Chamberlain angol miniszterelnök szombaton este kijelentette, hogy lehet-

len az ilyen tárgyalásokban való részvétel. A kétórás angol ultimátum pedig végleg

lehetetlenné tette a Mussolini miniszterelnök terveihez fűzött reményeket.

„Anglia beavatkozott a német-lengyel magánügybe”

A DNB jelentése szerint a német lapok megállapítják, hogy az esetleges világháború kitöréséért Angliát terheli a felelősség, mert az eddigi német-lengyel fegyveres összecsapások csupán helyi jellegűek voltak. A német hadsereg eszúján a lengyel provokációt terolta meg. Mindaddig azon munkálkodtak, hogy a háborús veszélyt elhárítsák és csak

a két szemben álló nép magánügyének tekintették a fegyveres összecsapást. Azorban Anglia nem akarja, hogy a hadviselés csak ezen a helyen történjen, mert magatartásával Európát a legszörnyűbb katasztrófa felé sodorja.

Mussolini a háborús veszély elhárítását az óhatalmi értekezlet összehívásával akarja elhárítani. A hadviselő felek kössenek fegyverszünetet a tárgyalások idejére és maradjanak eddigi állásaikban a tárgyalások befejezéséig. Azonnal hívják össze a német, angol, francia,

olasz és lengyel megbízottakat, hogy megkeressék a békés megegyezés útját. Német és francia részről beleegyeztek az óhatalmi értekezlet összehívásába, azonban

Anglia szombaton este határozottan kijelentette, hogy nem vesz részt ilyen tanácskozásán.

BECK KÜLÜGYMINISZTER RÁDIÓBESZÉDE

Beck lengyel külügyminiszter vasárnap rádióbeszédet mondott, amelyben hangsúlyozta, hogy Lengyelország nem a támadó fél. Lengyelország a jog elvének védelméért szállott harcba. Ezt az elvet a lengyel nép a legvégsőkig is védelmezni fogja. Annak a reményének adott kifejezést, hogy a közös veszély leküzdése szorosabbá fogja egymáshoz fűzni Lengyelországot, Angliát és Franciaországot. Reméli, hogy a kölcsönös kötelezettségek teljesítésének útján győzelemmel jutnak át a megpróbáltatásokon. Ezután nagy elismeréssel szólt a lengyel katonák hősiességéről.

Roosevelt semlegeségi nyilatkozata

Washingtonból jelentik: Roosevelt elnök vasárnap hajnalban rádiószózatot intézett Amerika népéhez. Kijelentette, hogy mindvégig megőrizte azt a reményét, hogy a békét meg lehet menteni. Emlékeztetett azokra az erőfeszítésekre, amelyeket kormánya tett a válság kitörése óta, majd utalt arra, hogy minden ok és alap megvan arra, hogy a nemzeti politika alapelveit fenn lehessen tartani. Bár messze vagyunk Európától — folytatta az elnök — igyekezni fogunk a béke helyreállítására, hogy hasznosak legyünk a pusztulásra ítél emberiség számára. Le kell szögezni, hogy

az utóbbi évek szerencsétlenségait az erőszak és fenyegetés okozta.

A háború kitörésétől kezdve az Egyesült Államok a vár a feladat, hogy befolyást gyakoroljon egy hosszantartó és végleges béke érdekében és hogy kizárják a lehetőséget iövében erőszak alkalmazására a nemzetek között. Az elnök ezután rámutatott arra, hogy Amerika nem gondol csapatok küldésére Európába és ezidőszent

az amerikai semlegességi nyilatkozatot készítik elő.

Ha nem is volna meg a semlegeségi törvény, ez a nyilatkozat megfelel a nemzetközi jognak és az amerikai politikának. Az amerikaiak nagyrésze valláskülönbség nélkül hisz az új testamentum szellemében és tanításában, amely tiltja az erőszakot, azaz fegyverek és a légi bombák alkalmazását. Az elnök a továbbiakban bejelentette, hogy a nemzeti ideálok védelmezéséért dolgozik és azért, hogy az amerikai szárazföld biztonsá-

gát megvédjék. Igyekezünk megakadályozni — folytatta az elnök —, hogy a háború tüzhelyeinkeket fenyegetse és megakadályozzuk, hogy az mindeket Amerikára áttérjék.

Nem kívánhatom, hogy az amerikaiak még gondolkodásukban is megőrizzék semlegességüket. Egy semlegesnek is joga van ahhoz, hogy tudomásul vegye a tényeket és nem lehet azt követelni, hogy elhallgattassa lelkiismeretét. Az amerikai kormány mindent megtesz, hogy az Egyesült Államok kimaradjon ebből a háborúból.

Roosevelt azzal fejezte be, hogy felhívást intézett a nemzeti egység megteremtésére kijelentve, hogy Amerika semleges marad.

NÖVELIK AZ ATLANTI OCEÁN FORGALMÁT.

Washingtonból jelentik: A tengerészeti bizottság vasárnap este tartott ülésén elhatározta, hogy az Atlanti óceán északi részében növelik a forgalom lebonyolításához szükséges hajók számát. Az intézkedés célja az, hogy a külföldön tartózkodó amerikai állampolgárokat hazaszállíthassák.

TÖRÖKORSZÁG NEM KÖT GAZDASÁGI EGYZEMÉNYT NÉMETORSZÁGGAL.

A Havas ügynökség jelenti Ankarából: A szövetségeseknek a háborúba való lépése mély benyomást gyakorolt a balkáni nemzetek körében, különösen Törökországban, amely állam a hitlerista veszedelemmel szemben a demokráciák támogatásában bizik. Az Ulus című hivatalos lap ezeket írja:

Az egész világ tanuja annak, hogy

Franciaország és Anglia mindent megtettek a tragédia megakadályozására és arra, hogy új háború ne kezdődjék. Hitler és munkatársai a felelősek ezért.

A lap ezután mérlegeli a szembálló felek erejét s azt állítja, hogy maga a német nép sem bizik a végleges győzelemben. Meg kell állapítanunk — folytatja a cikk, — hogy attól a perctől kezdve, amikor német csapatok benyomultak lengyel területre Németország erkölcsileg már el is vesztette a háborút, mert

ez a háború nem a jogért és az igazságért,

Semleges államok blokkja

A Züricher Zeitung jelentése szerint semleges négyes blokk van alakulóban. A blokk tagjai, a lap szerint, Jugoszlávia, Románia, Bulgária és Magyarország lenne. Ez a blokk teljes semlegességet tanúsítana a háború során és élelemmel egyébként rendelkezésére állna úgy a demokráta, mint a tengelyhatalmaknak. A lap szerint a tengelyhatalmaknak a blokk megalakulása ellen nem lenne kifogásuk.

OROSZORSZÁG MOZGÁSAI

Moszkvából jelentik: A vörös hadsereg tartalékosai megkezdték bevonulásaikat csapattestekhez.

PRCHALA TÁBORNOK A CSEH-SZLOVÁK LÉGIÓ PARANCSONOKA.

Prchala tábornok, az egykori cseh-szlovák hadsereg utolsó főparancsnoka, aki a német protektorátus kihirdetése után Lengyelországba menekült, megkezdte a lengyel hadsereg keretén belül a cseh-szlovák légió megalakítását. A tábornok közölte a sajtó képviselőivel, hogy máris

több ezer volt cseh-szlovák tiszt és katona jelentkezett felvételre, közöttük igen sok pilóta van, akik a német bevonulás elől repülőgépeikkel Lengyelországba menekül-

és nem a védelemért, hanem a bosszúállásért folyik.

Ez kísérlet arra is, hogy becsúgytól hajtva, egy ember a világ meghódítására törekedjék. A lap végül felhívással fordul a török néphez kérve, hogy viseltesen bizalommal vezetői iránt, akik meg fogják tenni a szükséges intézkedéseket az ország érdekeinek megvédelmezésére.

A Havas ügynökség ankarai tudósítója jelenti, hogy Törökország visszautasította a Németországgal kötött kereskedelmi szerződésének megújítását. Ez a szerződés augusztus végén lejárt. A török hatóságok különböző nagyarányú nemzetvédelmi előkészületeket tesznek.

tek. Megállapítások szerint több mint háromszáz cseh-szlovák repülőgép került ilyen módon Lengyelországba. A cseh-szlovák légió létszámát még nem állapították meg, magánbecslés szerint azonban Prchala tábornok négy ezredet alakított a menekültekből.

A Lengyelországban szervezkedő cseh és szlovák légió parancsnokságát Prchala tábornokra bízták. Moscicky köztársasági elnök és Rydz Smylgi tábornok kilátványa szerint ezek a légiók alkotó részei a lengyel hadseregnek és a csehek, valamint a szlovákok állítva fognak harcolni a lengyel katonasággal.

A BREMENT ANGOL KIKÖTŐBE KISÉRTÉK.

Londonból jelentik: Mint ismeretes, vasárnap olyan hírek érkeztek, hogy a Brement német óceánjáró hajót angol hadihajók tartóztatták fel, amikor a southampton kikötőből kifutott. Azt még nem lehet megállapítani, hogy a német óceánjáró feltartóztatása angol felségjogok alá tartozó vizeken történt-e, vagy pedig a nyílt tengeren. A legújabb jelentések szerint a

Bremant az angol hadihajók angol kikötőbe kísérték.

Az Athenia gőzös megtorpedózása

A Havas-ügynökség jelenti Londonból. Az Athenia gőzöst, amelynek fedélzetén 400 utas foglalt helyet, a Hebridáktól keletre, az ír partok közelében,

megtorpedózták és elsüllyesztették.

Egy másik jelentés szerint az Athenia személyszállító gőzös pénteken délből hagyta el Glasgow kikötőjét és Liverpool érintésével a kanadai Montreálba, igyekezett. Személyzete és utasai 1400 főből állottak. Az utasok legtöbbször amerikai állampolgár volt, akik a hirtelen jött válság következtében sietve igyekeztek vissza hazájukba. Az utasok és a személyzet sorsáról eddig nem tudnak semmit.

Az Athenia hajón 200 amerikai utas tartózkodott, amikor Glasgowból elindult, pénteken délből. A hajón Jammes Reid kapitány parancsnokolt. Befastban a hajó rövid ideig megállott és itt is több amerikai szállott a hajóra, amíg ezután még Liverpoolban is megállott és itt 100 tonna árút rakódott. Liverpoolból szombaton délután 4 órakor indult útunk a gőzös Montreál felé.

Az Athenia gőzös elsüllyesztésével kapcsolatban a Német Távirati Iroda a következőket jelenti: Az Athenia megtorpedozásáról szóló angol jelentés Berlinbe érkezése után megállapítást nyert, hogy teljesen lehetetlen, hogy a gőzöst német búvárhajók torpedózták meg.

Valamennyi német hadihajó az ellenségeskedések kitörése idején utasítást kapott, hogy szigorúan a

tengeri szákmányolásra szóló nemzetközi határozatok szerint járjanak el. A német hadihajók pontosan követik ezt az utasítást. Ha az Athenia gőzöst valóban megtorpedózták, akkor angol hajók tévedésről lehet szó, amelyek megsértették ezeket a határozatokat. Valószínű azonban, hogy a gőzöst nem torpedózták meg, hanem az egy szabadon úszó aknába ütközött.

Weissacker német külügyi államtitkár hétfőn dében kihallgatáson fogadta az Egyesült Államok berlini ügyvivőjét. A külügyi államtitkár közölte az ügyvivővel, hogy a német tengeri haderő egyetlen hajója sem lehet részese az Athenia megtorpedozásának. Rámutatott, hogy a német haderő szigorú utasítást kapott a tengeri szákmányolásra szóló nemzetközi határozatok betartására.

Az Egyesült Államok londoni nagykövete közölte, hogy az Athenia valamennyi utasát megmenették, kivéve azokat, akik a torpedó robbanásánál életüket veszítették.

ÉJSZAKAI RIADALOM LONDONBAN.

Vasárnap éjjel után 2 órakor Londonban megszólaltak a légi veszélyt jelentő szirénák. Mintegy 35 perc múlva jelezték, hogy a veszély elmúlt. Még nem lehet tudni, hogy mi volt a veszély, állítólag kétoldaltól igyekeztek ellenséges repülőgépek megközelíteni az angol fővárost.

Egyes házakban 20—25 halott is van.

A lengyel léghajókat vasárnap reggel öt német repülőgépet lőttek le. A német repülőgépek még a Visztula vonalán túl is támadtak. Varsó vasárnap délelőtti bombázása következtében 94 személy halt meg. Visszafoglalták a lengyel csapatok Beuthen pályaudvarát is, amelyet a németek szeptember elsején foglaltak el.

A Havas iroda jelenti Varsóból, hogy Posen és Bidgos városok elleni légitámadásnak 300 halott és 500 sebesült áldozata van.

A lengyel csapatok visszafoglalták a Danzig melletti Orolovkaska községet.

A lengyelek még tartják a Westerplattent. A Havas ügynökség drótnélküli táviró útján jelentette, hogy Csenstuchova városa lángokban áll. A 16-ik században épült óriási kiterjedésű és gyönyörű kolostort, amelyen a csodatévő Szent Szűz

képét őrzik, bár nem katonai jellegű épület, a német repülőgépek több ízben bombázták. A kolostor e római híru katolikus záródokhely.

NEMET JELENTÉS: KRAKKÓTÓL 35 KILOMÉTERNYIRE ÁLLANAK A NEMET CSAPATOK

A német főhadiszállás jelentése szerint a német repülőgépek eddig összesen 120 lengyel repülőgépet lőttek le, vagy semmisítették meg bombáikkal. Német légihaderő eddig összesen 21 gépet vesztett. A lengyel hadirepülőgépeknek még nem sikerült eljutniuk német terület fölé.

A német csapatok elfoglalták Neuburgo Mlawa kemény harc után esett.

Krakkótól már csak 35 kilométernyire állanak a német csapatok.

Német részről cáfolják azt a hírt, miszerint híres csenstuchovai kolostort támadás következtében elpusztították volna és így nem esett kár a csodatévő Fekete Mária-képen sem. A német jelentés szerint a kolostor sértetlenül áll.

1. SZÁMÚ FRANCIA JELENTÉS.

Párisból jelentik: A francia—német ellenségeskedések megkezdődtek. Az első számú hadijelentés a Havas-ügynökség útján hétfőn délelőtt tették közzé és ez így hangzik:

— A szárazföldi, tengerészeti és légi hadműveletek megkezdődtek.

GORT TÁBORNOK AZ ANGOL HADSEREG FŐPARANCSONOKA.

Gort tábornokot kinevezték az angol szárazföldi haderők főparancsnokává. Ironside tábornok a kerületi vezérkar főnöke és Kyrke tábornok a szoros vet angolországi haderők főparancsnoka lett.

FELJÚJÍTOTTÁK A NEMET VASKERESZT RENDJELET

A kancellár felújította a vaskereszt rendjelet, amelynek négy osztálya lesz: második, első, lovagkereszt és nagykereszt osztálya. A rendjeleket kizárólag az ellenség előtt tanúsított bátor magatartás vagy a csapatok vezetésében elért eredmények jutalmazásáért adják. Az érdemrend valamennyi fokozatát, rangfokozatra való tekintet nélkül adományozhatják, úgy, hogy egyszerű katonák is megkaphatják a lovagkeresztet.

A VÖRÖS KERESZT MŰKÖDÉSEBÉ LÉP.

Genfből jelentik: A nemzetközi konvencióknak és hagyományoknak megfelelően a genfi Vörös Kereszt egyesület nemzetközi bizottsága felajánlotta szolgálatait a háborúban álló országok számára.

HADI REPÜLŐGÉPEK HOLLANDIA FELETT

A németalföldi kormány közölte, hogy vasárnap éjszaka külföldi repülőgépek szálltak el az ország felett. Hóvátartozásukat nem lehetett megállapítani, mert a két felett repültek és így nem lehetett rájuk tüzelni sem.

A holland kormány ezt a tényt a két háborús fél által biztosított

semlegesség súlyos megsértésének tekintte, miért is felszólítja a két félt, indítsanak vizsgálatot annak megállapítására, milyen gépek követték el a semlegesség megsértését. Válasz esetén kérni fogja a holland kormány, hogy a jövőben tegyenek meg mindent, hasonló esetek elkerülésére.

ÍRORSZÁG — SEMLEGES

De Valera ir miniszterelnök vasárnap kijelentette, hogy az ir kormány Németországgal és minden más hatalommal békében akar élni. Írország háború esetén kitart a semlegesség politikája mellett.

Jelentések a német-lengyel frontról

Helyi sikereket jelent a lengyel vezérkar

Varsóból jelentik: A lengyel lovasság Lesznorabicz között ellentámadásba ment át és visszazorította a német csapatokat azon területekről, a melyeket szeptember elsején foglaltak el. A lengyel éles csapatok az ellenség üldözése közben átlépték a német—lengyel határt.

Poznan környékén a lengyel léghajókat tüze szombaton hat bombavetőt lőttek le.

A lengyel gyalogság ellentámadásával sikerült visszafoglalni a zbonszyni pályaudvart, amelyet a németek augusztus 31-én harc nélkül foglaltak el. Itt a németek 17 embert vesztettek.

Kalisz város, amelyet 1914-ben is elpusztítottak, szombaton a német bombázás áldozatává lett. Több halott és sebesült van.

Varsói jelentés szerint a lengyel főváros bombázása során mintegy ezer bomba érte a külvárosokat. A németek lakott területeket is bombáztak.

CORSO mozi

csak 2 napig

TEMESVÁROTT
UTOLJARA:

Gyomaivárház

Jeanette
MacDonald
Nelson Eddy

CAPITOL-ban

CSÓK A TÜKÖR ELŐTT

Kedd, szeptember 5-től kezdve

Érdekesítő cselekményű film FODOR LÁSZLÓ sikert aratott színműve nyomán

A főszerepekben: WILLIAM WAREN, GAIL PATRICK, Fran Morgan

Kiegészítésül: PARAMOUNT HIRADÓ.

Atannenbergi csata 25 éves fordulója

Hindenburg páratlan haditette. — Hatalmi csoportosulások a világháborút megelőző időkben

A hatalmi versengés, amely a múlt század folyamán a nagyhatalmak között lefojt, átültetődött huszadik századba is. A nemzetközi szerződések, megállapodások és azoknak titkos záradékai mind az a célt szolgálták, hogy egy-egy nagyhatalom mind a jobb biztonságát, mint a másik hatalom el- m. Így jöttek létre aztán a hatalmi csoportosulások, melyek egyikében Anglia játszotta az első hegedüs szerepét, míg a másik oldalon a múlt század folyamán az egyre erősödő Német-Birodalom volt az lentétek fő képviselője. Angliának mindaddig nem volt semmi vitája Németországgal, amíg az meg- aradt a belső erősödés mellett, akkor azonban, ami- 5n Bismarck, a vaskancellár bár eleinte idegenkedett, de később a német közvélemény határozott hajára, egymásután szerezte meg birodalma szá-

mára a gyarmatokat, az angol féltékenység hevesen tiltakozott az amugyis erős versenytárs gyarmati terjeszkedése ellen. Akkor pedig, amikor a német terjeszkedés kelet felé kezdett veszedélyes irányban kinyúlni, félreértett minden antagonizmust és éppen azzal az Oroszországgal igyekezett megegyezésre jutni és támogatásával gátat vetni Németország kelet felé való nyomulásának, amellyel hosszú évtizedeken keresztül Ázsiában vívta meg elkecseregett harcait. A cári Oroszországot nehéz volt ugyan rávenni az angolokhoz való nyílt csatlakozásra, mert egy- felől az orosz diplomácia még sem akarta maga el- len hangolni Németországot, másfelől pedig maga Bismarck is megragadott minden alkalmat, hogy ha már szövetségessévé nem tudja tenni a hatalmas cári birodalmat, legalább semlegességre bírja.

VII. Edward király a bekerítő politika élére áll

Ami azonban nem sikerült az angol diplomaták- nak, azt sikerrel hajtotta végre maga VII. Edward király, aki személyesen állott annak a politikai vo- alvezetésnek az élére, amelynek végső célja Né- metország és az akkori hármasszövetség bekerítése volt. VII. Edwardnak nemcsak Oroszországot siker- lült megnyernie, de sikeresen leszerelte a franciák ngolok elleni gyűlöletét is. A franciáknak nagyon fűt 1871. és ezért rövid diplomáciai tárgyalások és irábbi látogatások után belelétek abba a hatalmi szö- vetségbe, amelyet századunk elején VII. Edward an- oi király remekművének neveztek. A hármasszövet- éget alkotó államok közül Németország és az sztrák-magyar monarchia barátságához nem fér- tetett kétség, annál bizonytalanabb volt Olaszország részvétele a szövetségben. A központi hatalmak- nak ilyen előzmények után kellett háborút kezde-

niük. Háboruztak nyugaton, északon, keleten és ké- söbb délen szövetségársuk ellen. Augusztus máso- dik felében a cári hadsereg szinte feltartóztatatlanul nyomult előre Németország felé. Huszonöt esz- tendővel ezelőtt az oroszok augusztus második felé- ben átlépték Kelet-Poroszország határát és győze- delmesen nyomultak előre. A német hadsereg egy- ideig még ellenállott a tulerőnek, de később kény- telen volt visszavonulni. A német hadvezetőség az oroszoknak német területre való benyomulását hi- vatalos jelentésben adta tudtára a lakosságnak, a csapatok visszavonulását pedig azzal indokolta meg, hogy ily módon készítik elő a csapatokat egy újabb, döntő ütközetre. Az orosz hadsereg azokat a városok- kat és falvakot, amelyeken átvonult meghódítottak nyilvánította és igyekeztek mindjárt be is rendez- kedni.

„Adjátok meg magatokat!”

Az orosz elnyomulásnak Hindenburg tábornok, ki már ekkor nyugalomba vonult, vetett véget olyan áratlan haditettel, amelynek alig találjuk párját a llágtörténelem hadviselésében. Maguknak az oro- zoknak sejtelmük sem volt arról a fordulatról, mely néhány nap múlva bekövetkezett. Hittel és nagygyőzdelemmel hirdették, hogy rövidesen eljutnak Königsbergbe, majd onnan egy-két napon belül be- omulnak Berlinbe. Az egyik elfogott orosz katoná- ról frissen vert réz érmet találtak, amelyen a követ- ező felirat volt látható: „A Berlinbe való bevonu- ás emlékére. 1914.” Másfelől pedig az a hír ter- edt el, hogy a cár ötvénezer rubel jutalmat tűzött ti annak az orosz katonának, aki elsőnek teszi lá- át a német főváros területére. Ezenkívül hoztak nagukkal kész felhívást is a német néphez, amely- en megadásra szólították fel a lakosságot. A felhí- ás a következőképpen hangzott:

— A józan ész szavával fordulunk hozzátok, né- zetek. Szereljétek le, ti oktatának, míg nem késő. lézettek körül, az egész világ fegyverben áll ellen- etek. Oroszország, Franciaország, Anglia, Szerbia, tonlenegró, az általatok rendelkezésre kényszerített elgium, sőt Japán is, valamennyi fegyvert emel- lenetek, mint afféle vad hunok ellen, hogy táma- isítottoktól megvédjék magukat. Szövetségeseitek, laszország elfogult titétek! Fejétek felett súlyos zenedések felhői függenek. A szláv laviná kelet- sz, az egyesült franciák, angolok, belgák nyugat- szl vaspántokkal fognak át benneteket. Ne féljétek, saládátokhoz, asszonyaitokhoz, gyermekeitekhez, udajdonotokhoz nem nyulunk. Tegyétek le a fegy- vert. Adjátok meg magatokat! Az orosz barátsággal ogadja a foglyot és szeliden bántja vele. A fogoly

már nem ellenség a szemünkben — fejeződik be a terjedelmes kiáltvány.

A NYUGALOMBA VONULT HINDENBURG A KELETI NÉMET HADERŐ ELÉRE ÁLL

A felhívásban elhangzott fogadkozások és ígé- getések ellenére történtek olyan kilengések, amelyek azokban a szomorúsággal teli napokban is megbor-

„Büszke vagyok az én porosz ezredeimre”

Augusztus 29-án Hindenburg elküldötte jelen- tését a győzelemről, bejelentvén, hogy a kelet-po- rozszországo hadszíntéren teljes mértékben legyőzte az ellenséget. Természetesen egész Németország és a szövetséges hatalmak népei örömmámorban usztak Vilmos császár a következő táviratot küldte Hin- denburgnak, amikor megkapta a jelentést: „Távirata kimondhatatlan örömet szerzett nekem. Olyan fegy- vertény művelt ön, mely majdnem egyedül áll a történelemben és mely csapatainak minden időkre szóló dicsőségét biztosít és drága hazánkat, ha Is- ten úgy akarja, örökre megszabadítja az ellenség- től. Hálás elismerésem jelölül a „Pour le mérite” érdemjellet adományozom önnek és kérem, fejezze ki császári köszönetemet az ön derék, hasonlitha- talan csapatainak nagyszerű tetteikért. Büszke va- gyok az én porosz ezredeimre! Vilmos.

MIÉRT MARADTAK EL AZ AUGUSZTUS 27-IKI TANNENBERGI ÜNNEPSÉGEK?

Ennek a páratlanul álló fegyverténynek az év- fordulóját akarta megünnepelni a Német-Birodalom népe augusztus 27-én. Közben azonban más törté- nt. Megkötötték a német—orsz támadástkizáró egyez- ményt. Az erről szóló hír, tekintve a két ország kö-

zongtatták az embert. Oroszország disze és nagy hadserege nem tudta még mi vár rá és mit készített számára a nagy hadvezér, Hindenburg. A német ke- leti hadsereg főparancsnoka megvárta, amíg az el- lenség bevonul egészen Kelet-Poroszország terüle- tére, tervszerűen vonult vissza csapataival, hogy ezáltal is a gyengeség látszatát keltsék. Az orosz hadsereg két részre szakadt. Egyik része északeről támadott, a másik része pedig délről igyekezett be- keríteni a német csapatokat. Hindenburg úgy he- lyezte el ezredeit, hogy egyik felől is, másik felől is a Mazuri mocsaras vidék határolta. Ezt a tervet már akkor elkészítette, amikor még Hannoverben pihent, ahonnan ezután újtól behívták és reaktívált- ták. Biztos nyugalommal hagyta, hogy az oroszok egyre jobbjá nyomuljanak a tó vidékére. Az ellen- ség a tavakat elválasztó szűk utra vonult fel és amikor nagy nehézségek árán sikerült magát ke- resztül préselni és egész hosszú vonalban bekelődött a szűk útba, akkor küldte Hindenburg ellene a csa- patuit. Hindenburg nyugalma érthető is volt, mert Kelet-Poroszország valamennyi vasutvonala a ke- zében volt, úgy hogy a csapatok szállítása nem üt- között nehézségekbe. Elkezdődött az irtózatos öldök- lés. Az oroszok, akiket váratlanul ért az ellenállás, elkecseredetlen küzdtek, hogy a németeket kiverjék állásaikból. Támadásaik azonban sikertelenek ma- radtak. A németek erősen tartották magukat. Augusztus 25-én kezdődött a harc és négy napon át tartott. Az ütközet Tannenbergnél dühöngött a legheveseb- ben. Talán a világháború legvéresebb csatáját vívták itt meg. A holttestek hegyekké nőttek, patakok- ban folyt a vér, de a németek az orosz hadsereg minden újabb támadását visszaverték, sőt igen sok- szor ellentámadásba mentek át. A negyedmillió osz- orz haderő lassacskán egészen felmorzsolódott. Az egész harc úgy folyt le, ahogyan azt Hinden- burg előre kitervezte. Egyetlen utat hagyott nyit- va az oroszok előtt, kelet felé. Ezt pedig azért tet- te, mert itt terültek el a legnagyobb és legmélyebb mocsarak. A visszavonuló oroszok élve rohantak be- le a sűrükbe. Az erdőket a németek előre leöntöt- ték petróleummal, amely a legelső gránátlövéstől lángrobbant és útját állta a menekülő orosz csa- patoknak. Kétszázötvenezer ember veszett el csak ebben az ütközetben, egész orosz ezredek adták meg magukat. Ezer számra nyomultak bele az oroszok a mocsarakba, egymást nyomták mind beljebb, míg nem mindannyiokat, lovat, embert el nem nyelte a szanyes áradat. Közben felülről egyre tüzeltek rá- juk. Egy helyen, üres sínpárok elején befűtött, indulásra kész vonatot találtak az oroszok. Nagy lelkesedéssel, egymást taposva igyekeztek felférköz- ni rája és útnak indították a vonatot. Azonban nagy volt a meglepetés, amikor félóra robogás után elfogyott a sínpár és ők a mocsárvidék kellős köze- pén találták magukat. Mind oda veszték.

zötti eddigi feszült viszonyt és azt a világnézeti el- lentét, amely Oroszországot és Németországot hosz- szu időre elválasztotta egymástól, bombaként hatott a világ minden táján. Az erőviszonyoknak ilyenét vá- ló eltolódása egészen más helyzetet teremtett, mint az egyezmény létrejötte előtt. A világlapok és távi- rati ügynökségek találgatták, vajjon mi lehetett az oka annak, hogy Hitler kancellár egyszerre lefújta a tannenbergi ünnepségeket. Pedig sok helyen sokat vártak ettől az ünnepségtől, mert az elterjedt hírek szerint Hitler kancellárnak ez alkalommal kellett volna hivatalosan is bejelentenie Danzig visszatérését a birodalomba. Elmaradtak az ünnepségek és elma- radt Hitler beszéde is.

A tannenbergi ünnepségeket elhárították, mert nem lett volna udvariasság felemlíteni az új szövetségárs fájó emlékeit, mert amint fentebb láttuk, az oroszoknak Tannenbergben volt mit fájjalniuk.

Ezért vált időszertünné az egész ünnepség, legyen bár százszor is a múlt dicsősége, ha a jelennek nem használ, sőt. Az is meglehet, hogy nem ez volt a tan- nenbergi ünnepségek elmaradásának igazi oka, de feltételezhető, hogy ez a körülmény is nagymérték- ben hozzájárult.

Kovács György.

HIREK

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

BELFÖLDÖN

Magánosoknak egy hónapra 70, negyedévre 200, félre 400, egész évre 800 lei. Hához való kézbesítésért külön havi tíz lei. Nyugdíjasoknak, közalkalmazottaknak egy hónapra 60, negyedévre 180, félre 350, egész évre 790 lei. Hához való kézbesítésért külön havi tíz lei. Hatóságoknak, közhataloknak és közüzemeknek, gyáraknak és vállalatoknak egy évre 1200 lei kézbesítéssel együtt.

KULFÖLDÖN

Egy hónapra 120, negyedévre 350, félre 700, egész évre 1400 lei.

TELEFON

28-10 és este 9 óra után 28-15.

MEGJELENÉS

Minden napon a vasárnapokat és ünnepnapokat követő napok kivételével.

SZERKESZTŐ:

Vuchetich Endre dr.

Angol kép

Írta: HUNYADY SÁNDOR.

Boldizsár István, a kitűnő festő, székiy ember. Ami azt is jelenti egyéb előnyök között, hogy egyforma érzeke van legszilkebb hazája és a nagyvilág iránt. Ha utazásra gondol, álmódzása ugyanúgy irányulhat Páris és London, mint Nagybánya, vagy a csiki havasok felé. De „mozgó” ember, kíváncsi. Nem szeret egy helyben ragadni. Most is Londonon volt. Az utolsó „lehetséges” vonattal jött haza az elsőéltűlt Európán keresztül.

Csendesen elbeszélgettünk tegnap este. Két élénk emberi élménye volt odakint, meséli Boldizsár. Az első a szobalány. Ez a szobalány annak a finom angol családnak a London melletti kastélyában szolgált, ahol ő vendégeskedett. Házigazdái szépen megérték, el ne árulja a szobalány előtt, hogy magyar. Mert a szobalány is magyar. És olyan rettentő honvágy kínozza, hogy félni kell, kifordulna a nyugalmából, ha magyar szót hallana, sőt esetleg hazaszököne. Pedig a gazdái szeretik. Szeretnék ott tartani maguknál örökre.

Reggel bevitte a lány a teát a vendég szobájába. Csinos, barna, magyar lány volt. Egy kicsit szomorú. A festő angolul szólította meg, a lány angolul felelt, pedig egyikük sem tudott angolul. Dadoztak, kinlódtak.

Boldizsár azt mondja, hogy szörnyű nehéz dolgot megtartani a fogadalmát. Nem is állta volna meg, ha nem látja ő is, hogy a barna lány talán valami bolondot csinált volna nyugtalanságában, ha meghallja a magyar szót.

A második élmény a művészettel van kapcsolatban. Boldizsár nem kalapot vásárolni, golfozni, vagy lóversenyre utazott Angliába, hanem a képek miatt. Elment a National Gallerybe, hogy lássa a világhírű gyűjteményt. Az épület be volt zárva. A portás közölte a külföldi vendéggel, hogy a műkinceseket pakolják, nem lehet bemenni. De egy kíváncsi székei művész előtt nincs akadály, ha képeket akar nézni. Némi szaladgálás után kivételesen megengedték neki, hogy bemehessen a múzeumba, tekintettel arra, hogy a háborús hírek miatt másnap már el kell utaznia.

A termekben különös látvány fogadta. A falak már üresek voltak. A képek a földre voltak fektetve. A termek parkettjén csapóajtó volt, amely a föld alá helyezett páncéllakrúba nyílt. A válogatott személyzet gondos lassúsággal egygymásután bocsátta le ezen a nyíláson a bombabiztos, betonszerkezetbe a gyűjtemény kincseit érő darabjait. Mérhetetlen érték és tömörkedő szépség tünt el egy fél délután alatt a mélységben, mintha maoc a művészet akarna elbujni a föld színeről. A parketten hanyatfektetve egy csomó kép. Elegáns Reynolds, Gainsborough-é, a National Gallery híres Veronese gyűjteménye, Van Dyck csodálatos festménye, a „Házaspár”. Hamptill fekvés és indulásra készen, sok évszázad remekművei.

Az urak, akik a vendéget kalauzolták, elmondották, hogy előző nap délben közölték a publikummal, hogy a gyűjtemény bizonytalan időre bezár, mert időtázanak elhagyni az épületet. A művelet pedáns rendben zajlott le. Nem volt semmi zűrzavar, fölüstleges kérdészködés, zűzelem. Boldizsár azt mondja, hogy akarmelkora London, gigászi forgalmán mégis olyan nyugalom érzik, mint egy óriási mozi-kép lassított felvételén.

Krisztus előtt 322 szeptember 5-én halt meg Arisztotelész görög bölc. Arisztotelész az emberiség igazi tanítója volt, mert bölcseleti tételei eljutottak mindenhová és még ma is nagy értékűek. Egy nagy kertben oktatta tanítványait és pedig úgy, hogy sítálva beszélgetett velük filozófiai kérdésekről. Számos munkája maradt fenn az utókor számára.

1638. szeptember 5-én született XIV. Lajos francia király. Kortársai Napkirálynak is nevezik, mert szerette a fényt és a pompát és megjelenésében is igen méltóságteljes volt. Abszolútikus uralkomra törekedett, azt hirdette, hogy az államban minden jog és hatalom forrása a király személye. Tőle származik az őt jellemző mondás: Az állam én vagyok!

— Románia és Franciaország között rendez a vasúti forgalom. Bucurestiből jelentik: Franciaországgal a vasúti összeköttetés a Simpon vonalon rendezésen folyik. Hétfőn reggel a Simpon elindult Bucurestiből közvetlen párisi vagonokkal.

— Összeírják a hét éven aluli gyermekeket. Bucurestiből jelentik: A bucurestii egészségügyi szolgálat megkezdte a hét éven aluli gyermekek ösztésszámolását. Erre azért van szükség, hogy háború esetén elszállíthassák őket.

— A belek gyakori teltsége és puffadtsága, valamint a rekesz erősebb feltelődése a rendkívül enyhén és kellemesen ható természetes „FERENC JÓZSEF” keserűviz használata által — reggelenként éhgyomorral egy pohárral — megszüntethető és így az agy, a tüdő, vagy a szív felé irányuló vértelődések sokszor elkerülhetők. Kérdezze meg orvosát.

— Zsivánovics Döme kitüntetés. Jelentették annak idején, hogy a jugoszláv királyi udvar Zsivánovics Döme háztulajdonos, tekintélyes temesvári polgár, a kultúra és iskolaügy terén szerzett érdemei elismerésül a Szent Száva-renddel tüntette ki. Az érdemrend átadása ünnepi keretek között és az egész temesvári szerbesség jelenlétében történt meg vasárnap a szerb püspöki székesegyházban. Kosztics Szlobodán főesperes, püspöki helynök, nagy pap segédlettel ünnepélyes misét mondott, utána felolvasta a kitüntetés adományozásáról szóló jugoszláv királyi leiratot. Aztán szép beszédet intézett Zsivánovics Döméhez és a mellére tűzte az érdemrendet, egyuttal átnyújtotta neki a királyi leiratot.

— Pacha püspök a fővárosban. Pacha Ágoston megyéspüspök tegnap Bucurestibe utazott és hivatalos ügyek elintézése céljából több napot tölt a fővárosban.

— Adócsökkentést kapnak a fagykárpusztította hegyaljai községek. Bucurestiből jelentik: A földművelésügyi minisztérium közölte a hegyaljai községek vezetőivel, hogy adócsökkentés esete áll fenn akkor, ha a szőlőtermést fagy és kőd pusztítja el.

— Japán megvásárolja a kikötőiben horgonyzó német hajókat. Tokióból jelentik: A japán kormány elhatározta, hogy visszavásárlási joggal megvásárolja a japán kikötőkben horgonyzó német hajókat.

— Az amerikai Vörös Kereszt a hadviselői segítségére siet. Washingtonból jelentik: Norman Dawis, az amerikai Vörös Kereszt elnöke tanácskozást folytatott a miniszterelnökségen hogy megbeszélje, milyen módon siethet az amerikai Vörös Kereszt az Európában szenvedők segítségére.

— Megalakult a Magyar Népközösség háromszéki tagozata. A múlt hónap 20-án megalakult a Magyar Népközösség háromszéki tagozata. Az alakuló gyűlésen Szentkereszthy Béla elnököt, aki üdvözölte a megjelenteket, majd ismertette a Magyar Népközösség célkitűzéseit. A megnyitó beszéd után sor került a tagozat vezetőségének megválasztására. A háromszéki tagozat elnökévé Szentkereszthy Béla bárót választották meg egyhangulag, ezenkívül megválasztották a tisztikart is.

— Felmentették állásától a római japán nagykövetet. Rómából jelentik: A Havas ügynökség tudósítójának jelentés szerint a római japán nagykövetet felmentették állásától. Shiratori a Róma-berlini tengely oadaó hive volt.

— A walesi herceg visszatért Angliába. Cannesből jelentik: A walesi herceg és felesége vasárnap délután a francia Rivieráról visszatért Angliába. Órákig bizonytalan volt a repülőgép indulása, mert az időjárás nem kedvezett. Tegnap délután a gép a hercegi párral a rossz időjárás ellenére is elrepült.

— Öngyilkossági kísérlet. Munetan Maria huszonhat éves tisztviselő nő luminállal megmérgezte magát. A mentők a kórházba szállították. Tetének oka egyelőre ismeretlen.

(— HAZASSÁGOK. A temesvári anyakönyvtáralban a következő párok kötötték házasságukat: Székely Lóránt festő és Belenta Anna, Ciocpe I. mitru örmester és Bogdan Maria, Reuter Béla nyező és Schwarz Mária, Zotica Teodor postatitviselő és Boasa Zoia, Budai András magántisztviselő Mrazek Anna, Kaiser Albert kelmefestő és Ger Paula, Hellmann János napszámos és Vass Maria, Horacek Ferenc bádógos és Zmak Borba, Kiefer Miklós szabó és Puskás Emma, Bedő Zsef asztalos és Pucan Margareta, Glasz Ernő napszámos és Németh Erzsébet, Mihutiu Ioan vasipordár és Cohan Elisabeta, Putusina Dumitru v. uti tisztviselő és Udrea Maria, Stricker Ferenc sófőr és Szász Mária, Gurcsa István bádógos és Schultz Emilia, Teán Gyula kalapos és Badur Lianna, Roszin Radiszláv fodrász és Simion Am, Grájer György kereskedő és Gyorgyevits Anna, M. nár Sándor bórindós és Sándor Erzsébet.

(—) Zarándoklat Radnára. A szeptember 8-án szokásos Kisasszony-napi gyalogos zarándoklat hatodikán indul városunkból Radnára. Az egyes városrészek zarándokai saját templomukban gyülekeznek szeptember hatodikán, szerdán reggel felőlük kor. Onnan körmenetben a Dóm-templomba mennek, ahol öt órakor szentmise lesz a zarándokok részére. A zarándoklat, amelyet Fodor József, a Katolikus Népszövetség Temesvár Egyházmegyei Központjának főtitkára vezet — szeptember tizedikén érkezik vissza Temesvárra. Szeptember 8-án a vononat is indul a józsefvárosi pályaudvarról reggel négy órakor. A gyárvasósi állomáson 4 óra perckor áll meg a zarándokvonat. Jegyek elővételben oda és vissza 100 leiert kaphatók: I. kerületben Misszió kegytárúzet, II. kerületben Janszenszky dívatárúzet, III. kerületben plébániahivatal, 7. kerületben Compas könyvkereskedés.

(—) Templomi bucsu. A Temesvár-józsefvárosi görög keleti román templom szeptember hó 10-én ünnepli az ez évi bucsut. Mindazok, akik ezzel a lomalal a General Dragalina-plactéren, vagy a N. carescu-és Fröbl-uccákon sátrat akarnak állítani, felkérnek, hogy a hely lefoglalása végett a rochia épületében levő egyházközponti hivatalnaponta délelőtt 11—12 óra között jelentkezni veskedjenek.

(—) Orgonaszetelés Nagyiratos községben. Kis Károly plébános, aki husz éve áll a nagyiratos plébánia élén, lelkes áldozatkészséggel mozgalom indított az új katolikus templom felépítése érdekében és az két év eltelt meg is valósult. Az ideális lekült pap saját jövedelmének gyümölcseit szánva a templom céljaira adta és az ő áldozatkészsége tte első sorban lehetővé, a szép új templom felépítését. Most a templom új orgonát kapott, amelynek beszerzése szintén Kis plébános érdeme. Az orgona felszerelése vasárnap délelőtt ment vége ünnepes keretben és a megható egyházi tartástartás Kayser Lajos nagyrpóst végezte, aki mindig szívesen keresi fel Kis Károly plébániáját, mert a plébános annak idején Kayser nagyrpóst káplánja volt.

Különleges ülőbutorok

szakszerű készítése és mindennemű javítások

Reichardt Gyula

kárpitosnál, III., Bulevardul Carol 13. szár

— A munkás és tisztviselő házépítési alap tvényének az építkezésekre vonatkozó végrehajtásítására jelent meg a hivatalos lapban. A rendelkezés részletesen szabályozza a munkálatokra vonatkozó pályázatok kiírásának és odaítélésének a feltételeit. Egyidejűleg a munkaügyi miniszter megígérte, hogy az alap bucurestii építkezések részé meg vegye 28 és félmillió leiert a Constructia M. derna nevű társaságnak a Murgului-uccában le 200.000 négyzetméter területű telkét.

(—) Elűtötte a motorvonat. A Sági-ut vég Szabadfalu kzeleében egy motoros vonat elűtö Nenschedorf nevű harmincegy éves munkást, aki s lyos sérüléseket szenvedett. A mentők kórház szállították.

(—) Születések. Az anyakönyvi hivatalban következő gyermekek születését jelentették: Friedrich József, Stanconi Lia, Kelemen János Schweizer Henrik.

Mozi

M Ű S O R:

KEDD, SZEPTEMBER 5.

CAPITOL: Csóka a tükör előtt (angol film)

CAPITOL: Miss Raffles (angol film)

CORSO: A nők börtöne (francia film)

SCALA: Az első ballépés (német film)

1939. Szeptember 6.

Kibe csap a villám?

Az ifjordi kórház egyik orvosa tudományos vizsgálata alá veti azt a problémát, hogy miért vonzóbb bizonyos emberek jobban a villámot, mint mások. Ifjorban történt nemrég az a borzalmas vilámcsapás, melynek két halálos áldozata lett. Azon a helyen, ahol a villám lecsapott, még sokan álltak egy csoportban; az orvos az életbenmaradottakat megvizsgálja és kikérdezi, s reméli, hogy hozzájárul ennek a titokzatos problémának a felderítéséhez. Már régen tudják az orvosok, hogy némely ember vonzza a villámot, de nem tudják, hogy mi ennek a jelenségnek az oka. Némely ember teste a villamosság jó vezetője, bár rendszerint az emberi test rossz vezető. Dr. Gerald de Lacey, az ifjordi orvos, az eddigi vizsgálata alapján úgy gondolja, hogy a halálrasajtót nők egyike, a 30 éves Mrs. Iris Rouane volt a villám fő vezetője. Egy másik orvos a következőképpen nyilatkozott az ifjordi esetről: — Feltevésem, hogy a vonzónak, melyet némely ember a villám iránt tanúsít, valami köze van a test villamosságához. Régebben úgy gondolták, hogy a kulcsok és brák vonzzák a villámot, de az ifjordi csoportban több ember, akiknél kulcs és brák is volt, egyáltalán nem sebesült meg.

(—) **Királyi köszönet.** A cukrászok céhének alakuló közgyűlése annak idején üdvözlő táviratot intézett II. Carol király Őfelségéhez. Albu Constantin, a temestartománybeli cukrászok céhének elnöke, tegnap Buhman Eugennek, a király magántitkárá igazgatójának aláírásával táviratot kapott, a mely közli, hogy Carol király Őfelsége a tolmácsolt hódolatért köszönetét fejezi ki.

(—) **Főszolgabírói értekezlet.** A megyei prefekturán Popovici Virgil zredes-prefektus elnöklése alatt főszolgabírói konferencia volt, amelyen a gabonaértékesítéssel kapcsolatos kérdésekkel foglalkoztak. Megtárgyaltak ezenkívül különböző útiépítési és egészségügyi kérdéseket is.

(—) **Józseffelváért.** A leégett Józseffelva újjáépítésére T. T. olvasónk 100 leit adományozott. Gyűjtésünk ezzel 66.256 le. További adományokat elfogadjuk és azokat a Déli Hírlapban nyújtazzuk.

(—) **A fürdővonatokat szeptember 15-én be- szüntetik.** A temesvári kerületi vasútigazgatóság közli, hogy az úgynevezett fürdővonatokat szeptember 15-én megszüntetnek. A vasútigazgatóságon tanulmányozzák ezenkívül azt is, hogy szeptember 15-én milyen helyi vonatok szüntethetők be.

(—) **Pop Aron nyugalmazott pénzügyi főtisztviselő halála.** Súlyos csapás érte Cosma Aurel dr. ügyvédet, volt képviselőt és ismert közírót. Apósa, Pop Aron nyugalmazott pénzügyi főtisztviselő hatvannegy éves korában meghalt. Pop Aron, aki hat esztendő előtt vonult nyugalomba, harmincöt évi szolgálat után, igen szakképzett és közbeesült köztisztviselő volt. Gyászolja özvegye, született Velcu Florica, két leánya: Mary, férjezett dr. Cosma Aurel né és Aurora, ismert grafikai művész, veje, Cosma Aurel dr. és nagy rokonság. Temetése tegnap délután ment végbe.

(—) **Adomány.** A Déli Hírlap szegényalapja javára özv. F. L.-né 100 leit adományozott. A gyűjtést folytatjuk.

(—) **Új katolikus egyháztanács Rónácon.** Rónácon a katolikus egyházközség megtartotta az új egyháztanácsi tagok választását. Csak egy hivatalos listát terjesztettek az egyházközségi választók elé és a 35 tagból álló új egyháztanács a következőképpen alakult meg: Apró István, Bajtai János, Baksay József, Baka Ferenc, id. Csala Mihály, Csányi István, Csernik József, Dienes István, Embacher János, Faragó István, Fehér János, Gutwein József, Körösi Dezső, Kőműves István, Kovács Sándor, Becker József, Lischkó Kristóf, Miklósi Pál, Mező József, id. Németh Gusztáv, Pager György, Pager János, Schneider József, Simon Sándor, Senftenben Fidél, Szablyov Péter, Szántó György, Szűcs Imre, Schneider István, Tódi István, Tóth Pál, Tóth Izidor, Vigh Mátyas és Vincze János.

Kutyarablók

A legújabb gengszter-műfaj a kutyarablás. Londonban néhány nappal ezelőtt ismeretlen emberek elrabolták egy fiatal arisztokrata hölgynek, Lady Marguerite Strickland-nak a farkaskutyáját. A kutyát a hölgy villájának kertjéből lopták ki, eddig még ismeretlen módon. Másnap telefonon felhívta egy ismeretlen ember és kérte, hogy küldje el megbízottját egy kilóerosi kávéházba, ahol a kutyát ügyében tárgyalhatná. A megbízott elment a megadott helyre, az ismeretlen azonban nem jelent meg a randevu, ugylátszik félt. Másnap újra telefonált és azt mondta, hogy négy font ellenében visszaadja a kutyát, ellenkező esetben megöli. Egy földalatti állomás közelében adott találkát éjjelkor. A Lady elment a találkára, ahol két ember várta a kutyával. Átvették a pénzt, visszaadták a kutyát, aztán eltűntek egy sötét utcában.

Millió állatkísérlet

Angliában még ma is rendkívül éles harcot folytatnak bizonyos körök az „élveboncolás” ellen. Így nevezik az állatkísérleteket, ami tulkás, mert ezeknek a kísérleteknek túlnyomó része egyáltalában nem jár az állatok megcsontatásával és kínzásával. A belügyminisztérium statisztikája szerint 1938-ban 958.761 állatkísérlet történt az angol tudományos intézetekben. Ötvenezer esetben érzéketlenítést vagy altatást alkalmaztak az állatokon, mert ezek a kísérletek valóban súlyosak voltak. A legtöbb esetben az „élveboncolás” mindössze ol-tásokból állott. A közel egymillió kísérlet közül 35 ezer a rákkutatás céljait szolgálta.

— **Munkaerő rekrutálása a csépléshez és betakarításhoz.** A katonai gyakorlatra behívott és összpontosított mezőgazdasági munkaerők és munkaszervezőkben helyenként mutatkozott szükségletek figyelembe vételével a minisztertanács augusztus 10-én rendeletet tett közbe, amely szerint a mezőgazdasági kamara kérelmére az illetékes hadkiegészítő parancsnokságok felhatalmazást kaptak kézi munkásoknak és szakmunkásoknak, továbbá kocsiok, vontató járművek és cséplőszerelvényeknek a rekrutálására a bevonul lakosság javára leendő használatra. A munkásokat és szakmunkásokat a megye egész területéről lehet igénybe venni, kocsiakat és járműveket a tulajdonos községétől legfeljebb 10 kilométernyi távolságig, cséplőgépeket 20 kilométer távolságig. Mindezek díjazása a bevonult lakóhelyén szokásos összegnek megfelelő pénzben, vagy természetben szolgáltatandó természetben állapítandó meg. Ennek a rendelkezésnek a hatályát most a minisztertanács kiterjesztette a hadbavonulaton túl általában mindazoknak a földművelőknek a javára, akik ha nem is vonultak be, de képtelenek a maguk erejével és eszközeikkel betakarítani a termést. A minisztertanács indoklása kihangsúlyozza, hogy egyes vidékeken nagy mértékben hiányzanak a munkaerők, a mezőgazdasági munkák kérdése, vagy éppen elhanyagolása pedig nemcsak az illető személynek és területnek okoz mélyesleges károkat, hanem magának a katonaságnak is, megtörténhetvén, hogy egyes vidékeken így hiányozni fog a katonaság ellátására szükséges termény, szükségessé vált tehát a munkaerő és eszközök rekrutálásának kiterjesztése a hadra nem vonult, de rászorult mezőgazdák felsegítése érdekében is.

— **Kiknek van igénye az I. Carol király centennáris emlékéremre?** A hadkiegészítő parancsnokság közlése szerint az I. Carol király centennáris emlékéremre a következőknek van igénye: a nyugdíjas és tartalékos altiszteknek, akik I. Carol király Őfelsége idejében szolgáltak, azoknak a volt katonáknak, akik az 1877—78-iki függetlenségi harcban résztvettek, mindazoknak a katonáknak, akik 1913-ban mozgósítva voltak és megkapták az Avantul Terei érdemjelet, azoknak a katonai nyugdíjasoknak, akik se nem tartalékos tisztek, se nem tartalékos nyugdíjasok. Mindezek 1939. szeptember 25-ig nyújtásuk be az emlékérem elnyerésére vonatkozó kérvényeket a hadkiegészítő parancsnoksághoz a következő adatok felsorolásával: vezeték- és keresztnév, állandó lakhely, születési idő, milyen katonai rangjuk volt, foglalkozásuk, mellékelni kell továbbá bizonyítványt, hogy sem a katonai, sem a polgári bíróságok részéről nem büntették meg őket és eljárás sem folyik ellenük.

ZEISS **Ki a szemét szereti PERIVIST szemüvegét KESEKEMÉI-nél**

veszi. Temesvár, I., Bul. Duca 2. Jönnek az őszi és téli esték, itt az ideje, hogy szemére gondoljon!

(—) **Halálozások.** Meghaltak: Lazar Nicolae tizenhat éves tanuló, Burghin Ioan tizenhat éves asztalos, Babuti Emánuel huszonöt éves mosodai alkalmazott, Schneider Herman nyolevanéves magángzó.

— **A lég- és tengerészetiügyi minisztérium közleményei.** A lég- és tengerészetiügyi minisztérium tudomására hozza az érdekel vállalatoknak, hogy gázalarc megrendeléseiket a következő címen eszközölhetik: Fabrica de Material de Protectie a Armatei din Bucuresti, Campul Mosilor No. 19., Bucuresti. Ugyancsak ezuton közli a minisztérium, hogy bizonyos ügyintézők olcsó gázalarcokat árúsítanak és a légügyi minisztérium megbízottainak adják ki magukat. Hogy elejét vegyék a visszaéléseknek, tudomására hozzák a nagyközönségnek, hogy csakis a Hivatalos Lapban előírt 35-ös modellű gázalarcokat engedélyezett eladásra és azoknak vásárlási módokat utyancsak a Hivatalos Lap január 30-iki száma közli.

(—) **Iorga Nicolae látogatása bánági falvakban.** Iorga Nicolae királyi tanácsos, egyetemi tanár, jelenleg Herkulesfürdőn tölti nyári szabadságát. Ezt az alkalmat arra használja föl, hogy sorra látogassa a közeli bánági román falvait. Lazarescu Vasile dr. karánsebesi püspök kíséretében megjelent Tergován, ahol Coseriu Traian dr. esperes fogadta. Iorga megtekintette a község régi román templomát és annak évszázados festményeit. Lapozott a tizennyolcadik század elejáról származó régi egyházi könyvekben és érdeklődéssel olvasta az azokba írt szelvényeket.

AMERIKAI HUMOR

— Ez a fickó, a Hawkins, már két éps tartozik nekem tíz dollárral!

— S nem tudod megkapni tőle?

— Nem én, még egy centet sem! De ez még nem minden. Megtudtam, hogy pénzbeszedés ületet nyitott. Írtam hát neki, hogy hajtsa be a követelésemet.

— No és?

— Azt válaszolta, hogy minden fáradozása hiábavaló volt, s mellékelte egy számlát öt dollárral!

— Képzeld, a múlt héten az országút mellett közepén romlott el a motor. Tudod, mit csináltam? Egyedül szétszedtem az egészet és összeraktam.

— És minden stimmelt?

— De mennyire! Még hat darab fölösleges alkatrészem is maradt.

SCALA

Legközelebbi premierje! Kedden kerül bemutatásra az első németül beszélő **MICKEY — ROONEY** slágerfilm.

ELSŐ BALLÉPÉS

Charles COBURN, Herbert MUNDIN, Gábor SÖNDERGÁRN, Rendszeres SAMVOD

Ha el akarja felejteni gondjait, gondoskodjék idejében jegyéről. Szerdán délután 3 órakor a **BÁNATOS UCCA**

A háziipar fejlesztése és értékesítése

Az utóbbi időben az EMGE, mely mint ismeretes, Szász Pál dr. nagyvonalú vezetésével már eddig is gyönyörű eredményeket ért el széles néprétegünk, főleg gazdasádalalmunk nevelésével és életszínvonalának emelésével, fokozott tevékenységet kezd kifejtetni abból a célból, hogy népünkkel a háziipart megszerettesse. Az EMGE igen helyesen egyrészt rá akarja szoktatni gazdáinkat a nagyobb jövedelmet biztosító ipari növények termelésére, másrészt az ipari növények házi feldolgozásával, az így jelentkező értéknövekedési hasznot a termelőnek kívánja biztosítani. Emellett nem megvetendő szempont a nép állandó foglalkoztatásával, s különösen a sok gyermekek családok jövedelmének fokozásával elérhető időviszont szociális eredmény.

A cél érdekében az EMGE nemrégiben megalakította háziipari szakosztályát. A szakosztály, hogy a munka eredményét biztosítsa, munkatervet dolgozott ki és hozzákezdett a kérdéses alapos tanulmányozásához. A munkatervet megküldték az egyes tagozatokhoz és a háziipar fontos kérdéseire, valamint az egyes vidékeken művelt háziipari ágakra vonatkozólag pontos adatokat kérnek. A köriratban az EMGE részletesen ismerteti a kifejtendő munka irányvonalát és megállapítja, hogy a probléma megoldásának sikere és lefegősebb feladata az értékesítés biztosításában rejlik.

Kétségtelen, hogy népünk eddig is foglalkozott bizonyos cikkeknek házilag történő elkészítésével. Ez azonban ritkán haladta túl a saját igényeinek kielégítését, minek oka főleg az értékesítés nehézségeiben — s itt, a gyáripar termékeinek versenyében keresendő. Vannak ugyan kivételes jelenségek is, ezek azonban egyelőre csak biztató ígéreteknek tekintendők.

Az utóbbi időben társadalomunk mindinkább fokozódó érdeklődésével fordul a házi- és kisiparban készített termékek felé, egyrészt annak kiváló minősége, másrészt a népiesség iránti vonzódás, s a népi művészet értékeinek felismerése miatt. Az értékesítés lehetőségeire tehát meg volna a kellő érdeklődési alap, melyet még fokozni lehetne, csak módot kell találni a falu és a város közötti kapcsolatokat megteremtésére.

Városunkban ez év tavaszán történt először komoly kezdeményezés ebben az irányban. Egyedüli megoldási lehetőségként megindultak a lépések egy háziipari szövetkezet létesítésére. Az elgondolás szerint a legkisebb keretek között indult volna meg a munka, olyan állandó háziipari kiállítás jellegű megoldással, amilyen — bár rövid életű — már volt több is városunkban. Ennek kereteit fokozatosan teljesszítettük volna ki és az erdélyi fejlett háziipari termékek átvétele, valamint értékesítése mellett, a céltudatos és népünk érdekeit szem előtt tartó vezetés lassan megtalálta volna annak módját is, hogy a Bányásági szegényeit ránevelje a háziiparral való foglalkozásra. Azt hiszen nem tévedtek a kezdeményezők, amikor azt az elvet vallották, hogy előbb az értékesítést kell megszervezni, s biztosítani, ha ez sikerült, amiben biztosak vagyunk, ha éreznik fogja a kistermelő testvérünk, hogy a város az ő sorsát a szívében viseli, akkor követni fogja vezetőinek tanácsát és szívesen áttér a jobb megélhetést biztosító munkaágra.

Társadalomunk vezetői és főleg a nőegyletek tagjai átvérve a nemes célkitűzéseket, rég nem látott lelkesedéssel fogtak a cél megvalósításához. A gazdasági szervezkedés fontosságának tudata mindenkit magával ragadott. Csendesesen, de annál komolyabban megindult a taggyűjtés és két hét alatt együtt volt, sőt túlhaladtuk számban a meginduláshoz szükséges száz tagot. Így jött létre a „Domotex“ Háziipari Szövetkezet. Megvolt a szükséges taglétszám, be volt ritizetve a törvény által előírt üzletrész és meg lehetett tartani az alakuló közgyűlést. Ezen is túl, az alakuláshoz szóló iratokat és az alapszabályokat felterjesztettük a kolozsvári központon keresztül jóváhagyás végett a Nemzeti Szövetkezeti Intézetnek, mely egyedül jogosított szövetkezetek jóváhagyására.

Mint említettem, a szövetkezet a legkisebb keretek között indult volna meg. Volt inoves helyiség, áldozatkész hűlveink ingyen vállalták volna a hetenként háromzori eladást — úgy, hogy a lejegyzett üzletrészek értéke körülbelül 80.000 lei, a meginduláshoz elegendő lett volna. Természetesen nem álltunk volna meg ennél az összegnél és a szövetkezet jóváhagyása után minden erőnkkel folytattuk volna a további szervezkedést és taggyűjtést.

Bár a törvény által előírt összes feltételek-

nek eleget tettünk, a Nemzeti Szövetkezeti Intézet azzal küldte vissza az alapszabályokat és a lejegyzett összeg letételezéséről szóló nyugtát, hogy egy ilyen célkitűzésű szövetkezet engedélyezéséhez körülbelül 200 ezer lei befizetett üzletrésztökre van szükség. A Nemzeti Szövetkezeti Intézet válassza feltétlenül komoly alapokon nyugszik. El akarják kerülni azt, hogy főkészegeink kezdeményezések rendszerint szomorú végükké ártsanak a szövetkezeti eszmének. Ez helyes, a mi esetünkben azonban a tagok lelkesedése és ügyszeretete biztosította volna a sikert és nemcsak pótolta volna a hiányzó tőkét, hanem azt a megindulás után bizonyosan könnyű szerrel elő is teremtette volna. Erre különben igen jó példaként áll előttük a kolozsvári „Alfa“ szövetkezet esete, melyről tényleg mondani lehet, hogy tisztán lelkesedésből ala-

kult két évvel ezelőtt és ma már félmillióhoz közelálló értékű áruraktárával a fokozott fejlődés útján áll.

Most mi a teendő? Ejtjük el a tervet és hagyjuk továbbra is magukra testvéreinket, vagy folytassuk munkánkat? A megalakítandó szövetkezet vezetői ez utóbbi álláspontra helyezkedtek. Teljes erőnkkel folytatni fogjuk a szervezkedést és hisszük, hogy meghallgatásra fogunk találni.

Elő kell és elő fogjuk teremteni a Nemzeti Szövetkezeti Intézet által kért 200 ezer leit. Több mint a fele máris meg van.

Nem volt és nincs szándékunkban senkit sem kihagyni a munkából, csak féltünk a túlnagy arányú szervezkedés esetleges következményeitől. Most azonban mindenkit hívunk, kérünk, mindenkihez könyörgünk, támogassanak építő munkánkban. Támogassanak a Domotex létrehozásában, mely megindulása után népünk fiai-nak fog kenyeret nyújtani. A cél szép és nemes, az áldozat pedig, melyet kérünk, olyan csekély, hogy akiben népe iránt a legcsekélyebb szeretet lángja ég, kérésünk elől ki nem térhet.

Oberst Zoltán dr.

Miért kellett meghalnia Busch ezredesnek?

Rejtélyek Bolivia tragikus sorsu államelnöke és diktátora körül

Párisból jelentik: Néhány nappal ezelőtt — mint ismeretes — holtan találtak dolgozó szobájában Busch ezredes, Bolivia államelnökét és diktátorát. A bolíviai diktátor haláláról ellentmondó hírek kerültek a világsajtóba. Az első hírek szerint Busch ezredes öngyilkosságot követett el, később azonban olyan, meg nem erősített feltevések láttak napvilágot, hogy

az ezredes politikai merénylet áldozata lett.

Busch ezredes tragikus halálának rejtélyes körülményeiről és az ezredes izgalmas politikai pályafutásáról érdekes tudósításban számol be a Paris Soir.

CSAK HOLTAN . . .

Megírja a lap, hogy néhány nappal halála előtt Busch ezredes kijelentette:

— A kormányzói palotából csak holtan távozom!

Busch ezredes tíz óra hosszat tartó agónia után halt meg. A gyilkos revolvorgolyó a mellébe fúródott és orvosi véleménye szerint normális szervezeti ember legfeljebb negyedóra hosszat agonizált volna ilyen sérülés esetén, a rendkívül erős szervezeti ezredes azonban tíz óráig viaskodott a halállal.

A bolíviai kormány nyomban olyan értemű jelentést adott ki, hogy az államelnök pillanatnyi elkedvetlenedésében öngyilkosságot követett el. A Paris Soir szerint Busch ezredes halála itélte önmagát, amikor dráki szigorúságu rendszabályokat léptetett életbe a pénzügyi hatalmasságokkal szemben, amelyek döntő szerepet játszottak az ország politikájában.

Busch ezredes nagyapja Németországból vándorolt Bolíviába. A német bevándorló unokája mint katonatiszt kitüntette magát a Bolívia-Paraguay közötti háborúban. A háború után Bolívia teljesen kimerült és politikailag megosztott. Tejada köztársasági elnök egy napon, amikor heves tüntetések zajlottak le, Busch ezredes hívatta, hogy helyreállítsa vele a rendet. Busch ezredes ezt felelte az elnöknek:

— Mielőtt lövetnék a népre, meg kell értenünk a népet. Ha a nép el akarja távolítani az elnököt, segítségére kell sietni. Ez az én kötelességem.

Busch ezredes valóban lemondásra kényszerítette Tejada elnököt, de visszautasította az elnöki tisztséget azzal az indokolással, hogy nem érzé magát hivatottnak egy állam kormányzására. A köztársasági elnök Toro ezredes lett, de amikor Toro ezredes is elvesztette a nép bizalmát, Busch ezredes távozásra szólította fel és ekkor, 1937. június 13-án ő foglalta el a köztársasági elnöki méltóságot.

A DIKTATURA VÁDJA.

Ekkor a legkülönbözőbb híreket terjesztették politikájáról. Ő szocialistának vallotta magát és a munkásság tömege támogatta. Voltak viszont, akik azzal vádolták, hogy a fasizmussal szimpatizál. Noha katolikus vallású volt, agyonlövetett egy papot. Szocialista világnézetét azzal bizonyította, hogy nacionalizálta a bolíviai petróleumpárt és ezzel magára vonta a Standard Oil haragját. Elkoboztatta a külföldi valutákat és szabálytalanságok miatt több nagy bányaeurkeltség tulajdonosát halálra ítélte. A bányatulajdonosoknak azonban később megkegyelmezett.

Busch ezredesnek halálos ellensége lett Ante-

nor Patino, a bolíviai jelentős ólmpar legjelentősebb tényezője és Carlos Aramayo, számos bányavállalat tulajdonosa.

Busch ezredes később felozlatta a törvényhozótestületet is és ezzel ellenségévé tette országa minden erőtenvezőjét. A nép, amely ragaszkodott a demokráciához, ellenségévé lett, mert diktátort látott benne. A nacionalisták is ellenségei lettek, azzal vádolták, hogy külföldi világnézetet akar meghonosítani Bolíviában. A feudalista nagyurak gyűlölték, mert reformjával nyugtalanította őket. Busch valójában elsősorban katona volt, aki minden áron teljesíteni akarta a magára vállalt feladatot.

Busch ezredes veszedelmes élt és munkáját halállal halt meg, de azok, akik ismerik tragikus és jellemét,

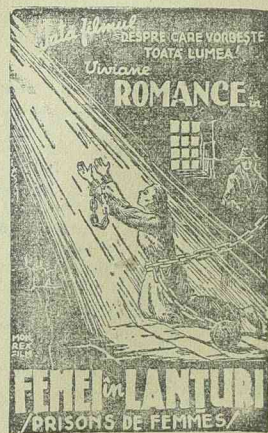
nem hiszik el, hogy öngyilkosságot követett el.

Busch ezredes bátor katona volt és gyilkosság áldozata lett.

Helyét Quintanilla tábornok foglalta el. Azt mondják, hogy ő már hajlékonyabb lesz . . .

CORSO mozi

bemutatja Francis Carco hírneves író érdekfeszítő nagyjelmjét

A KÖK BÖRTÖNE

A főszerepekben:

RENEE SAINT-CYR, FRANCIS CARCO

A legmeghatóbb, legösszintébb, a leghatásosabb védőbeszéd egy megtévedt érdekében . . .

Viviane Romance . . .

szerep és gyűlöli, énekel és szenved

METRO-GOLDWYN HIRADÓ.

Belügyminiszteri körrendelet a már egyszer elutasítottaknak az állampolgári listába való felvételéről

A Népközösség közbenjárása az elemi iskolai oktatás rendezése érdekében

A Magyar Népközösség vezetőinek Calinescu miniszterelnökönél történt kihallgatása után rendeletet adtak ki, amelynek értelmében minden olyan magyar részére lehetővé teszik az állampolgársági jegyzékbe való utólagos jelentkezést, aki annak idején a jelentkezést bármilyen okból elmulasztotta. Ezzel kapcsolatban az igazságügyminisztérium a következő körrendeletet nézte a tartományokhoz:

Az igazságügyminisztérium arról értesült, hogy a csatolt tartományokban egyes községi vezetőségek megtagadják azoknak a lakosoknak az állampolgársági névjegyzékbe való felvételét, akiknek a kérését a multban egyfelől a bíróságok utasították vissza, mint elkésettét az 1924. február 24. állampolgársági törvény 64. szakasza alapján, másfelől ugyanezen okból a községi vezetőségek és a bíróságok ugyanezen törvény 1928-ban és 1932-ben módosított 67-ik szakaszának alkalmazásával, noha az illető lakosok az 1924-iki törvény értelmében megfelelnek az előírt feltételeknek.

„Előző, július 28-ról kelet 86772. sz. körrendeletünk folyamánaképpen tisztelteltel kérjük, sziveskedjenek a tartomány községi vezetőségeivel közölni, hogy hivatalból, vagy kérésre írják be azokat a lakosokat is, kiknek kérését a multban, mint késelemesen benyújtott visszautasították.”

A Magyar Népközösség kolozsvári központja közművelődési szakosztályának legfőbb gondjai közé tartozik az erdélyi elemi iskolai oktatás mai megoldatlansága és a növekvő magyar analfabetizmus megakadályozása. Ebben az irányban már eddig is történtek tájékoztatók annak a sok kérésnek nyomán, amelyekkel az egyes községek, falvak és vá-

rosok magyar körei keresték fel a Népközösséget. Egészen természetes, hogy az állami magyar tagozatok ügyében beadott egyéni kérények útján végleges elintézés nem lehet remélni, itt általános, egyetemes hatályú rendelkezésre van szükség.

Újabb kedvező tárgyalások folytak a közművelődési szakosztály elnöke, Jósika János báró és Dragomir Silviu kisebbségi miniszter között. Most van folyamatban az összes erdélyi és bánági, részben vagy egészen magyaroktól lakott községek és városok statisztikai feldolgozása, melynek alapján a közművelődési szakosztály megteheti majd végleges formában előterjesztését a magyarság iskolaigényléséről. Az elvek már tisztázottak mind a felekezeti oktatás érdekeit, mind az állami magyar tagozatok, mind pedig a tanerők kérdését illetően.

Előreláthatólag szeptember hó első felében illetékes román kezében lesz a Népközösség közművelődési szakosztályainak iskolaügyi előterjesztése és azután remélhető a tárgyalások mielőbbi megindulása. Tekintettel azonban arra, hogy a tárgyalások hosszabb időt vehetnek igénybe, a Népközösség senkit sem bízathat az egyetemes rendezés bevéására. Ebben az ügyben

minden községnek és városnak rendelkezésére áll a Magyar Népközösség közművelődési szakosztálya

és a szülők magyar tagozatot kérő folyamodványait haladéktalanul eljuttatja a nemzetnevelésügyi minisztériumba.

Új büntető fejezettel helyettesítették a rekvirálási törvény rendelkezéseit

Háboru esetén a büntetési tételek kétszerese szabható ki

Új törvény jelent meg a hivatalos lap legutolsó számában, amely a rekvirálásokról szóló törvények a büntető rendelkezéseket tartalmazó negyedik cikkét hatályon kívül helyezte és helyébe új büntető fejezetet állít be. A jelen viszonyok között a rekvirálási törvény közvetlen időszerséggel bír, annál inkább, mert mint más helyen megírjuk,

a mezőgazdasági munkák biztosítására is kiterjesztették.

A hatóság személyek, mint a községi bírák, jegyzők, a rendőrkezesek, rendőrtisztek és a többi közhivatalnokok, akik a rekvirálások előkészítésével és végrehajtásával vannak megbízva, a törvény be nem tartása esetén a háborus nemzet és államvédelmi törvény 11. szakasza szerint büntetendők.

A szolgálatra és munkára rekvirált egyének, ha megtagadják a munkát, vagy elhagyják a szolgálati helyüket, 1-3 havi fogsázzal és 3-10,000 lei pénzbüntetéssel büntetendők. Háboru idején ez a büntetés 1-3 évi börtön és 5-20,000 lei pénzbüntetés. Ha a szolgálatot a rekvirált tárgy tulajdonosa hagyja abba és a tárgy elvesz, elveszti az ártérítési jogát is.

Akik a birtokukban lévő rekvirálás alá eső javakat nem jelentik be az előírt időhatáron belül, 1-3 havi fogsázzal és a rekvirálás alá eső tárgyak tarifális értékének a 15-25%-ával is büntetendők. Háboru idején a fogság 3-6 hónap, a pénzbüntetés 20-30%. Ugyanígy büntetendők azok, akik a kellő bejelentés után a rekvirálást gátolják, vagy a bejelentett tárgyakon bekövetkezett változásokat nem jelentik be a törvényes időben.

Akik rekvirálásra előjegyzett tárgyaikat nem állítják a bármilyen uton közzétett felhívás szerint a felülvizsgáló és osztályozó bizottság elé, 2-6 havi fogság és a tarifális érték 25-35%-ig terjedő pénzbüntetés alá esnek. Ha a tárgyak fel nem mutatásának az oka azok elidegenítése, vagy romlása, elpusztítása, akkor a büntetések maximuma alkalmazandó.

Aki felhívásra nem szolgáltatja be a tőle bekívánt rekvirált tárgyakat, használható állapotban, 6 hónaptól egy évig terjedő fogsázbüntetés mellett az érték 30-40%-ig menő pénzbüntést kap. Háboru idején ezek a büntetések 1-3 évi börtönre és az érték 40-60%-ig emelkedő pénzbüntetésre növekednek.

A rekvirálás pedig minden esetben karhatalommal hajtható végre, bírói döntés bevéására nélkül.

Mindenki, akár katonai, akár polgári személy, aki felogosítás nélkül rendel el, vagy foganatosít rekvirálást, de azok is, akiknek van ugyan ilyen megbízásuk, de visszafelé követnek el a rekvirálás körül, tekintet nélkül arra, hogy hasznat szereznek maguknak, vagy sem, s azok is, akik megtagadják a rekvirált tárgyakért bónuszt, nyugdíjat, elismervénynek a kiadását, 6 hónaptól két évig menő börtön és 10,000 leitől 50,000 leig menő pénzbün-

tetés alá esik. Háboru idején mindezek a büntetések kétszerese magasságban alkalmazandók. A vádemelés a hadkiegészítő parancsnokságot, illetve az illetékes területi parancsnokságot illeti és

békében a katonai, háboruban a hadbírószakágok ítélkeznek soron kívüli gyorsasággal.

Megbecsülhetetlen értékű inka kincseket találtak Boliviában

La Plazából jelentik: Két német utazó, Hermann Kühn és Franz Friedrich a bolíviai magas felföldön kerékpárral igyekezett áthatolni. Botosi város közelében egyikük kerékpárja elromlott s amíg a javításával bajlódtak, rájuk esteledett. Ráadásul azután heves felhőszakadás lepte meg őket. A két német fedett hely után kutatott s egy ősrégi rom-pületbe, a Santa Barbara toronyba tévedtek, a melyben egykor a konquistadorok — amolyan kincs-gyűjtő kereskedők — laktak. A közeli falu lakosai azonban valahogyan értesült az európaiak jelenlétéről és miután az ottani bennszülöttek még ma is szenvedélyesen gyűlik az európaiakat, fegyveresen a toronyhoz siettek, halálra keresve a németeket. Az utasok ijedten látták, hogy a toronyot körülvették s lezuhódtak az épület pincéjébe, hogy el-

bujjanak. A pince azonban különös, labirintuszerű alépitménynek bizonyult. A két német eltévedt az utvesztőben s végül is olyan helyre érkezett, ahol a maga eredeti elrendezésében

óriási értékű műkincsek egész garmadája hevert érintetlenül.

különösen a művészi inka ezüstedények és réztárgyak, valamint a régi, kőlapokra festett és égetett képek, azok, amelyek értékét pénzben fel sem lehet becsülni. A két német kellő magyarázat után megmenekült s Sukreba utazott és katonasággal tért vissza a Santa Barbara toronyhoz, hogy a leleteket biztos helyre vigye. Mint jelentik, a műtárgyak alkalmasak a régi inkák művészetének tökéletes megismerésére.

Hatalmas sikerrel mutatják be a budapesti Őszi Vásáron a képtáviratozást

Budapestről jelentik: A csütörtöki reggel megnyitott Őszi Lakberendezési Vásárnak egyik óriási és csak az utolsó percben programba iktatott attrakciója a modern technika nagy csodája: a képtáviratozás. A közönség állandóan ott szorong a leadóállomás körül és éppen úgy, mint ahogyan a Nemzetközi Vásáron rádióüzneteket mondott be hozzátartozói részére, most fényképet, rajzokat, kéziratoskat ad át, hogy azok a képtáviratozás útján juttassák el a megadott címre. A posta természetesen a közönség szemellettára adja le a képtáviratot és gondoskodik arról, hogy a címzett a távirat gyorsaságával kapja meg a kedves figyelmet. Olesó is ennek az attrakciónak az igénybevétele, mert egy rendes fénykép táviratozás mindössze három pengőbe, a nagyobbaké fénykép pedig négy pengőbe kerül.

Az Őszi Vásár egyébként programszerűen és a várt sikerrel folyik. Most is azok verik a

Molotov és neje...

Gyorsfénykép az orosz külügyi népbiztosról és feleségéről.

Arról az emberről, aki jelenleg az orosz külügyi népbiztoság élén áll és egyenrangú félként tárgyal Ribbentrop német külügyminiszterrel, aránylag keveset tudnak Európában. Talán nem árt, ha most, amikor a német-szovjetország megemlékezési szerződésével kapcsolatban ő is az érdeklődés előterébe került, egy pillantást vetünk hányattott életére.

Molotov igazi neve Vjaszlav Skrjabin. 1890-ben született Vjatka kormányzóság egyik kis vidéki városában. Apja egyszerű tisztviselő volt; azt szeretete volna, ha fia állami szolgálatba lép. Vjaszlavot azonban egészen más utra terelték hajlamai. Már mint a kazáni reáliskola növendéke, forradalmi körökbe keveredett és alig 16 éves korában tagja lett a kommunista pártnak. Később a szentpétervári Politechnikán tanult, majd a „Pravda” nevű szélső baloldali napilapba kezdett dolgozni. Emellett a párt legügyesebb szónokainak egyike volt; fardhatatlanul járt a gyárnegyedeket, népgyűléseket, titkos összejöveteleket szervezett. Természetesen gyakran gyűlt meg a baja a cári titkos rendőrséggel, de ha el is fogták, nem sokáig maradt börtönben. Csakhamar a szökecskék bajnokaként emlegették. A világháború alatt az irkutski lömbányába küldték, kényszermunkára. Csodálatosképpen innen is kiszabadult és Svédországon át egyenesen Londonba utazott, a III. Internacionálé naggyűlésére.

Itt jött össze életében először Leninnel és Sztalinnal, akiehez azóta ezoros barátság fűzi. Ennek a barátságának és Sztalin rendíthetetlen bizalmának köszönheti gyors emelkedését. 1921-ben a kommunista-párt központi bizottságának titkárává, 1924-ben a politikai osztály tagjává, 1928-ban a moszkvai pártbizottság titkárává, majd 1930-ban, Rykov helyére, a népbiztosok tanácsának elnökévé választották.

Ő az egyetlen, akit eddig nem ért utól a párt többi jelentős tagjának vézete. Számít ma is úgy bizik benne, mint saját magában. Ha félv előtt még alig került neve a külföldön nyilvánosságra, valószínűleg már Litvinov működése idején is ő volt a külügyi népbiztosok intézője.

Most 49 éves. Kicsit elhízott, vállal meg hajlat, de pillantása ma is élénken csillog szemüvege mögött. Sztalin neki még az elegánciát is elnézi. Mert Molotov nagyon elegáns. Amerikai módra. Felesége ugyanis, aki ritka szép asszony, hosszú ideig dolgozott a párt megbízásából az Egyesült Államokban és visszatérése után kezébe vette a szépitőszerek gyártásának intézését. Híres mondása: „A szépitőszerek a nők lelki szükségletének felelnek meg”. Átformálta az orosz nők millióinak arcát. Emellett ez a nagyon egyszerű üzletasszony 1937. novemberében óta az élelmezési ügyek népbiztosnője. Az ő érdekkörébe tartozik többek között Szovjet-Oroszország halakkal és halkonzervekkel való ellátása is.

Megbecsülhetetlen értékű inka kincseket találtak Boliviában

bujjanak. A pince azonban különös, labirintuszerű alépitménynek bizonyult. A két német eltévedt az utvesztőben s végül is olyan helyre érkezett, ahol a maga eredeti elrendezésében

óriási értékű műkincsek egész garmadája hevert érintetlenül.

különösen a művészi inka ezüstedények és réztárgyak, valamint a régi, kőlapokra festett és égetett képek, azok, amelyek értékét pénzben fel sem lehet becsülni. A két német kellő magyarázat után megmenekült s Sukreba utazott és katonasággal tért vissza a Santa Barbara toronyhoz, hogy a leleteket biztos helyre vigye. Mint jelentik, a műtárgyak alkalmasak a régi inkák művészetének tökéletes megismerésére.

KÖZGAZDASÁG

A házi fajnyul tenyésztése mint jövedelmi forrás a kisgazdaságokban

A nyugati államokban a házi fajnyul tenyésztése igen nagy szerepet játszik a gazdasági életben. Számos kis- és nagy gazdaságot foglalkoztat ez a tenyésztés és juttat jelentékeny jövedelmekhez.

Nagyarányu ipari és kereskedelmi vállalatok, valamint széleskörű termelői telepek is alig felmerhető értékeket szívnak fel az importőr-országokból. Minden német, francia, belga stb. kisgazdaságban és a munkáscsaládokban is ott látjuk a család hufogyszatában, az ipari, valamint kereskedelmi életben fontos szerepet játszó házi-nyul-tenyésztést változatos fajaival. A házi-nyul húsát csemege gyantán értékelik, míg prémőbort a nagyipar és kereskedelem hozza forgalomba. Ezzel szemben nálunk a házi-nyul húsát hamis előítéletek nyomán megvetik, bórét pedig a kutyák kapják, vagy a szemétdombra kerül.

A házi-nyul igénytelen állat és eltartása alig jöhet számításba, különösen nálunk, ahol takarmányban bőség van. Ezen a téren szerzett ismereteim és tapasztalataim alapján merem állítani, hogy a nehéz gazdasági viszonyok közepette mi talán még jobban rá vagyunk utalva ennek a termelési ágának a kihasználására, mint a nyugati népek. Hozzáértő beszervezés mellett nálunk is a házi-nyul tenyésztése népszerűsíthető volna, ha a magyar gazdaközönséggel közelebből megismertethetnénk a házi fajnyul szerepét a kisgazdaságokban és egyben gondoskodás történetét ennek a termelési

ágnak az üzletszerű kiépítéséről is. A mozaikom feladata volna a kisemberek érdeklődését felkelteni és az állatok iránti rokonszenvet megnyerni.

Lepten-nyomon halljuk, hogy nálunk nem fizetődik ki a nyulakkal való bibeledés és példákat is látunk makunk előtt ennek a beállításnak az igazolására. A közvélemény rosszhiszemű előítéletek és néhány tuat kezdeményező eredménytelen próbálkozása után igazodik anélkül, hogy valaha is megkísérelte volna felmérni azt az értéket, amelyet a fajnyulak számunkra tartogatnak. Ezen a neveléses feladaton és köznyönyön túl kell magunkat tenni, mert a mai szegénységünkben olyan helyzet teremtődött megélhetésünk terén, amely a fajnyul tartását minden kisgazdaságban vagy munkáscsaládban a nyugati népek példájára nálunk is sürgeti. A házi-nyul-tenyésztés népszerűsítésére irányuló törekvésünknek a jövedelmező üzleti alap megteremtésében és ennek a kiépítésében kell kimerülnie. Ezt a célt azonban csak úgy érhetjük el, ha intézményesen karoljuk fel a kérdést és több kis családot ingyen tenyészállatokkal látunk el. Ezeket az állatokat utóbb a felneveltekből szolgáltatnák vissza azal, hogy azokat hasonló céllal majd továbbadják. Ily módon kevés befektetés mellett gyorsan célra vezető eredményhez lehetne jutni és az érdekeltek a legnagyobb meglepődéssel fogadnák az eredményt.

Meggyesy István.

Iparunk fejlődése és a nyersanyagok kérdése

A nemzetgazdasági minisztérium hivatalos kimutatást állított össze iparunk mai fejlettségének adatairól és ezzel kapcsolatosan a nyersanyagok és kész ipari cikkek behozataláról. Az ipari statisztika számszerűleg mutatja azt, amit tapasztalati alapon többé kevésbé mindenki lát, hogy egész sereg ipart fejlesztett a háború utáni gazdasági helyzet odáig, hogy majdnem kizárólagos teljességgel is el tudja látni a belföld átlagos szükségleteit. Így az élelmiszeri iparok száz százalékon felül, úgy hogy jelentős kivétel lehetséges áll fenn, ha a viszonyok kedveznek. A bőripar 99,9%-os erejéig fedezte a belső szükségletet, a textilipar 95,4%-os erejéig. Az épitőanyagok ipara 97,6%-ig fedezte a belső szükségletet, a vegyipar és petroleumfinomítás százaléka 93,1, a papír és grafikai ipar 91,6%. Nem kielégítő a fejlettség foka az elektrotechnikai cikkekben, 40% a behozatal az ehhez szükséges nyersanyagban és alkatrészben, a fémipar 30%-ot hoz be nyersanyagból, a kerámika pedig 26%-ot. A fejlődés pontosan kimutatható: 1933. évben nem egészen 88%-ot fedezett a beltermelésünk, 1935-ben már 90,5%-ot és azóta az emelkedés állandó. Természetesen elősegíti az ipari fejlődést a kontingentális rendszere, az import versenyének korlátozása. Viszont azonban korlátokat állít a sok területen csak külföldi termelésből fedezhető nyersanyagok beszerezésének a nem is első sorban finánciális akadályozottsága, hanem most a háborús viszonyok okozta hiányossága. Még a semleges államoknál is csak a legnagyobb nehézségekkel megy ma holnap a nyersanyagok pótlása. S ez súlyos gondok elé állítja úgy az ipari vállalatok vezetőit, mint magát a kormányt, amely az ország gazdasági munkájának zavartalan továbbvitelért irányító módon viseli a vállalatok gondoskodását.

Meghosszabbított moratórium. Blatt Miksa kolozsvári kötött-szövöttárukereskedő hathónapos moratóriuma lejárt. Blatt Miksa a moratórium további hathónapos meghosszabbítását kérte, amihez a hitelezők többsége hozzájárult.

A mérleg hitelítés díjai. A nemzetgazdasági minisztérium rendeletet adott ki, melyben meghatározza a mérleghitelítési díjakat. Ezek a díjak a következők: Levélmérleg 15 lei, automata, vagy félautomata mérleg hitelítésére 75 lei, 25 kilogramm mérő mérlegek hitelítésére 35 lei, 25 kilón felüli mérlegeknél 500 kilogramm minden 10 kilóért 5 lei, 500 kilótól 2000 kilóig mérő mérlegeknél 500 kilón felül minden 10 kilóért 3,50 lei, 2000 kilótól 5000 kilóig mérő mérlegeknél 2000 kilogramm felül 10 kilóként 2,50 lei, 5000 kilón felüli mérlegeknél az 5000 kilón felül minden 10 kilóért 1 lei.

Ellenőrzik a halászati törvény betartását. Az arad megyei prefekturára érkezett rendelkezés utasítja a községi szerveket a halászati törvény betartásának ellenőrzésére, főképpen abban az irányban, hogy csak az halászhát, aki valamely elismert halászati egyesület tagja. Egyben utasítja a községeket, hozzák a lakosság tudomására, hogy lent és kendert folyóvizben ne áztassanak.

Aremelkedés a belföldi öntvényiparban. Tekintettel az ócska öntvényekben előállott hiányra, valamint a tüzelőanyagok drágulására, a belföldi gyárak úgy a kereskedelmi öntvények, mint a zománcozott öntvények árait lényegesen emelték. Az áremelkedés körülbelül 5-10 százalék.

(=) A BANSÁGI GABONAPIAC HELYZETE napok óta üzletlenség és az árakban nagyobb változás nem észlelhető. A piaci árak a következők: Búza 75 kilós 420 lei, tengeri 440 lei, korpa 320 lei, új zab 400 lei, új takarmányrapa 350 lei, tavaszi árpa 450 lei, muharmag 400 lei, tökmag 950 lei, káposztarepce 850 lei, lenese 600-700 lei száz kilónként.

Az állam eladta petróleum jutalékait a kitermelőknek. A fennálló törvények szerint az államot bizonyos rész illeti a petróleum vállalatok által kitermelt nyers petróleumból, s ezen felül bányaadó és más címeken is részesedik belőle. Ezek együtt az úgynevezett redevanták. Most szerződés jött létre az állam és a petróleum vállalatok között, amelynek értelmében az állam az 1939. május 1-től 1940. április 30-ig öt életről részesedést eladta ezeknek a vállalatoknak, azaz a fenntartással, hogy havonta megjelölt az a rész, amelyet az eladás alól kivessz és megjelöli a helyeket, ahová ezek a fenntartott részek természetesen leszállítandók lesznek. A megállapodás értelmében minden termelő vállalat közli a hónap első tíz napjában az előző havi állami jutalék teljes mennyiségét, az állam a hónap 20-25. napjában közli, mennyit kíván ebből eladottnak tekinteni és a vállalat a következő hónap első öt napján befizeti a neki eladott rész külön szabályok szerint megállapítandó vételárát.

Románia idei borkivitele. Hivatalos megállapítás szerint Románia ez idén 940 vagon bort szállított ki Németországba, nagyobb részben alkohollizált állapotban, ottani konyakgyártás céljaira. Ennek a mennyiségnek 70%-át a szőlészeti szövetségek szövetsége szállította, a magánkereskedelemtől elenyésző szerep jutott a kivitelnek.

Drágulnak a gyarmatárak. Kereskedő körökben rámutatnak arra, hogy a feszült politikai helyzet következtében szembetűnően felszökött a gyarmati cikkek ára. Különösen a rizs ára emelkedett szinte aránytalanul. A legolcsóbb rizs kilója nagyban 28, kicsinyben 30 lei. A drágább fajta rizs 36, kicsinyben 38 lei kilóként. A kávé és a tea ára a behozatali nehézségek következtében emelkedett. A kávé kilója nagyban 135-180 lei, kicsinyben 40 lei drágább. A tea nagyban 240-400, kicsinyben 300-500 lei. A kakaó szintén megdrágult, minőségére való tekintet nélkül. Egy kiló kakaó ára nagyban 115, holland kakaó 200, kicsinyben 25 lei drágább. Fahéj nagyban 140, kicsinyben 180 lei, gríz 10 lei. Ecet literje 20 lei. Citrom darabja nagyban eladásnál 3, kicsinyben eladásnál 4 lei. A kereskedők véleménye szerint a konzervek iránt élénk kereslet mutatkozik. A gyárak azonban nyári készítményeiket még nem adták ki, amit szintén a nemzetközi helyzettel lehet magyarázni.

Az Erdélyi Méhész Egyesület ingyenes méhészeti tanfolyama szeptember hó 11-ike helyett 24-én kezdődik. Az EME által szeptember 11-21 napjaira hirdetett ingyenes méhészeti tanfolyam idejét az egyesület szeptember 24-től október 5-ig tette át, amely intézkedésről ezután is értesíti az érdeklődőket. A tanfolyam ingyenes, csupán a beiratásért fizetendő 100 lei. Előadások csak a délutáni órákban vannak. Érdeklődni lehet az EME titkári hivatalánál, Cluj, Str. Regala 16.

Az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület közleménye

A buzaeladások dolgáról

Ha valamikor, hát ilyenkor aratás, cséplés után szokott a gazdáknak legtöbb gondjuk lenni pénzárca körül. A munkásfizetések, beszerzési adók, gépjavitások, adóssági kamatok, mint a szar forró homok a vizet, szívták fel a multévi bevétel nagy részét. Most újabb kiadások következnek aminek fedezésére ilyenkor alig kínálkozik más mint a cséplőgépből épencsak hogy kifolyt és a mártába vitt buza termés.

Ezt a fontos bevételi forrásunkat a legutóbbi években nem egy veszedelm apasztotta meg. És gazdasági életünket irányító kormányfőúrunk köztöknek főtt a feje a gondtól, amikor tőle várták nehézségek megszüntetését.

Az idén is igen nehéz a helyzet. Az alacsony világgiazi búaárak miatt csakis úgy lehetett biztosítani azt, hogy a búzatermelő gazda ne fizessen rá a termelésre, hogy árminimálással, kivitelei primummal, állami vásárlásokkal segít a kormánytesszi lehetővé, hogy a piacokon ne csak eladók, hanem vevők is legyenek és hogy ezek olyan árakat fizethessenek, amelyek biztosítják, hogy gazdátá sadaimunk szerény keretek között összehozódó folytathassa küzdelmes életét.

A vásárlások végrehajtásával az állam szervezeti alakulatokat bizott meg. Ezeknek és a magánvevőknek vásárlásait a Mezőgazdasági Kamará megbízottai: legtöbnyire a járási agronomok ellenőrzik.

Tudomásunk szerint ez az állam által súlyos milliárdokkal támogatott szervezet megyénk helyé meg is kezdte a működését és gazdáink 420-440 leites árak mellett értékesíthetik búzájuk egy kis részét.

Azról is tudomást szereztünk azonban, hogy egyes helyeken az az értékesítés igen nehezen halad előre és vannak községek, amelyeknek gazdá: eddig még alig 2-4 századrészt adták el annak a mennyiségnek, amelyet más években augusztus végéig el tudtak adni. Ezekben a községekben a gazdák igen nehéz helyzetbe kerültek és ha bajukon nem segítünk, igen nagy veszteségek érhetik őket.

De hogy értük valamit tehesünk, szükséges hogy tisztá képpünk legyen a helyzetről. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha gazdaköreink egytől-egyjtájékoztatnak minket községeik helyzetéről.

Néma gyerekek az anyja sem érti szavát.

Védekezés a lakásokban a házi legyek ellen.

Ilyenkor nyár végére nagyon elszaporodnak a házi legyek és mindenki tőle telhetően védekezni igyekszik ellenük.

A védekezésnek egy igen hatásos, egyszerű és olcsó módja a következő:

A bádoggal olyan szögletes bádogvályucsákat csináltatunk, amelyeknek szélessége 2 centiméter, mélysége 3 centiméter, hosszúsága olyan, amelyen széles ablakaink üvegtáblája. Ezeket a vályucsákat egy vékony szeggel az ablak alsó üvegtábláj alá úgy erősítjük oda, hogy az üveghöz szorosan illeszkedjen. Félíg megtöltjük őket vízzel és egy kevés petróleumot is töltünk beléjük. Az ablaküvegeken máskülé legyek rövidesen mind beléjük esnek és elpusztulnak.

Közgazdasági hírek

A romániai cérnagyárak az utóbbi három hét folyamán két ízben is emelték áraikat. Indoklásul a külföldi nyersanyagok drágulását hozták fel.

A központi fűtéshez használt nyersolaj (pakra) árat a termelők kilóként 63 banival felemelték.

A Serilana cég megszűntével, amely a Gyapjúipar Rt. és a fővárosi S. Trebitsch Fii selyemgyár közös vállalkozása volt, a temesvári gyapjúipar eladási szervezete, a Cosmos Rt. a Serilana volt helyiségében, a Lipscai-ucca 78 szám alatt „Ileana” elnevezés alatt fiókot létesített.

A Lumen villanygyógyár 8 millióról 10 millió leire emeli az alaptőkét. A vállalat mérlegében 2 millió 782.423 lei veszteséget mutat ki, amelyet az 1938. májusában előfordult tüzvész nyomán szenvedett el.

SPORTSEMÉNYEK

A Chinezul szép győzelme

Vasárnap délután a Chinezul együttese a turnuseverini CFR ellen játszott bajnoki mérkőzést a B-ligában és a temesvári együttes szép játék után megérdemelten győzött. Kovács gólya révén a Chi-

nezul vezet, majd szünet után Thierjung, Wetzer és Bajusz szerzik meg a győzelmet. Végeredmény 5:1 (1:0) volt. A mérkőzés a Banatul-pályán került lebonyolításra.

A temesvári propaganda teniszverseny eredményei

Vasárnap Románia legjobb teniszjátékosai Temesvárott játszottak propagandamérkőzéseket. A versenyek eredményei a következők:

Férfi egyes: Tanasescu — Somló 6:0, 6:1. Erős — Hegyi 6:3, 6:3. Badin — Barta 6:2, 6:0. Tanasescu — Ungár 6:3, 6:2. Badin — Erős 6:2, 3:6, 6:4. Döntő: Tanasescu — Badin 11:9. Utána Badin időhiány miatt feladta.

Férfi páros: Tanasescu, Badin — Hegyi, Genud 6:2, 6:2. Ungár, Barta — Erős, Somló 8:6, 6:4. Döntő: Tanasescu, Badin — Ungár, Barta 6:1 után a temesvári pár feladta, majd cseréltek Badin, Erős — Tanasescu, Ungár 6:2, 5:3. Sötétség miatt félbezakadt.

Kerületi bajnokság. Patria — Kadima 1:1 (1:1). Progresul — Jandarmi 1:0 (1:0). Banatul — Vulturii 3:0 (2:0). Fratelia — Rapid 2:2 (0:0). Második osztály: Dura — Juventus 5:2 (1:1). Ancora — CSHN 2:2 (1:1). Freidorf — Fortuna 2:2 (1:1). Victoria — III. ker. 7:2 (5:1).

Rádió

KEDD, SZEPTEMBER 5.

SZERDA, SZEPTEMBER 6.

Bucuresti. 7: Hanglemezek, torna, háztartási és egészségügyi tanácsok. 12: Időjelzés. 12.05: Hanglemezek. 13: Látványosságok. 13.10: Hangverseny. 14.10: Hírek. 14.30: A hangverseny folytatása. 15.10: Időszéri közlemények. 19: Időjelzés, időjárásjelentés. 19.02: Tudományos krónika. 19.17: Hanglemezek. 20: Felolvasás. 20.15: Rádiózene. 21.15: Énekszámok. 21.40: Francia dalok. 22: Sporthírek. 22.25: Táncelemezek. 22.40: Hanglemezek. 23: Hírek. 23.15: Hangverseny. 23.45: Hírek francia és angol nyelven.

Budapest I. 7.45: Torna, hírek, hanglemezek, közlemények. 11: Hírek. 11.20: Felolvasás. 11.45: Felolvasás. 13.10: Hangverseny. 13.40: Hírek. 13.55: Hangverseny. 14.30: Szalózene. 15.30: Hírek. 17.10: Asszonyok tanácsadója. 18: Hírek szlovák és magyar-országi nyelven. 18.10: Felolvasás. 10.40: Fuvózene. 19.25: Mikrofonnal a világ körül. 21.10: Dr. Roogen. Hangjáték négy részben. 22.40: Hírek. 23: Hangverseny. 23.25: Beszékart zene. 23.40: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 24.30: Cigányzene.

Budapest II. 20: Hanglemezek. 20.30: Mezőgazdasági felőra. 21: Hírek. 21.20: Cigányzene. 22.35: Időjárásjelentés. 22.40: Hanglemezek.

Bucuresti. 7: Hanglemezek, torna, háztartási és egészségügyi tanácsok. 12: Időjelzés. 12.05: Hanglemezek. 13: Időjelzés és látványosságok. 13.10: Hangverseny. 14.10: Hírek. 14.30: Mandolinzene. 14.56: Táncelemezek. 15.10: Időszéri közlemények. 19: Időjelzés és időjárásjelentés. 19.02: Művészeti krónika. 19.17: Hanglemezek. 20.05: Felolvasás. 20.20: Hanglemez. 20.55: Hangverseny. 22: Sporthírek. 22.25: Olténiai dalok. 23: Hírek. 23.15: Étermi zene. 23.45: Hírek francia, német és olasz nyelven.

Budapest I. 7.45: Torna, hírek, közlemények, hanglemezek. 11: Hírek. 11.20: Gyermekekélelőtt. 11.45: Előadás. 13.10: Postászene. 13.40: Hírek. 14.30: Hanglemezek. 15.30: Hírek. 17.15: Diákfelőra. 18: Hírek szlovák és magyar-országi nyelven. 18.10: Előadás. 18.43: Előadás. 19.05: Cigányzene. 20.15: Hírek. 20.25: Hanglemezek. 20.45: Előadás. 21.15: Szalózene. 22.40: Hírek. 23: Hanglemezek. 23.40: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 24: Cigányzene.

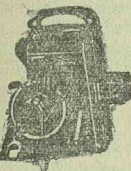
Budapest II. 21: Hírek. 21.20: Hangverseny. 21.45: Előadás. 22.15: Szalózene.

Foto-Sport Optik

Fotolaboratorium
„Agfa”, „Kodak” és „Voigt-
länder” gépek és filmek.

A. M. Mülley

Timisoara I,
Strada Solderer 11.

Egyéb B. osztályos eredmények: Vulturii — Gloria 2:1 (1:0). Electrica — CFR Piski 2:1 (2:1). Minerul — Jiul 0:0. Mica — Sparta 5:1 (3:0). NAC — Dragos Voda 2:1 (1:1). Craiu Iovan — Astra (Brassó) 1:1 (1:0). Botrányos mérkőzés, két kiállításal. Crisana — Törökvs 1:0 (0:0). Sodronyipar — Monopol 2:1 (1:0). Universitatea — Cimentul 3:2 (0:2). Olimpia — Barkochba 2:0 (1:0). Tricolor Ploesti — Mures 6:1 (2:1).

Barátságos mérkőzések: Venus — Ripensia 3:0 (2:0). Unirea Tricolor — Juventus 3:2 (1:2). UDR — RMSE 4:1 (4:0).

A DZSUNGEL

TITKA

A „Déli Hírlap” eredeti regénye
Irtta: K. D.

Lilyan azt érezte, hogy könnyek törnek elő bensejéből, hogy valami vad erővel fojtogatja torkát, valami fagyos hidegség ereszkedik le a szíve tájékára, de óriási erővel uralkodott magán. Hirtelen odavetette magát a férfi elé és átkulcsolta térdeit.

— Oh engedjen kérem, engedjen haza... kérem, könyörgök, imádkozom önhöz: engedjen, segítsen haza...

Szemét elborította a köny, hangja elhalkult.

A férfi hangosan felkacagott.

— Hát azt hiszi, bolond vagyok?...

Lefejtette térdeiről karjait, megragadta őket és ellökte magától, hogy messzire hátraesett a párnának, mozdulatlanul maradt ott rajtuk. Könnyeit mintha elválták volna, idegességének mintha hirtelen vége szakadt volna, fejét két tenyerében tartotta és közben lázasan gondolkodott, mit és hogy is lehetne tenni, mit próbáljon meg ő maga, mert azt látta, hogy ettől a könyörtelen, szivtelen embertől semmi jót és semmi irgalmat nem várhat.

Ott maradt a padlón fekvé és amint ott végső erőfeszítéssel igyekezett megoldást találni, tekintete hirtelen a kajütajtóra esett, amelyen az előbb a kereskedő bejött.

Az ajtó nyitva volt.

Nem sokáig habozott. Rögtön készen volt terve. Hirtelen, villámgyors mozdulattal felugrott és egyetlen kétségbeesett ugrással az ajtónál termett. Azonban, abban a pillanatban, amikor már át akarta lépni a küszöböt, egy férfi állta el a kijárást, amit ugylátszik kívülről őriztek.

Ugyanakkor Sana Bitru is mellette volt és vadul megragadta a csuklóit. Belemarkolt durván a gyöngé csontokba és egy brutális szorítással földre kényszerítette a sikkoló nő. Azután egyetlen rántással letépte vállairól a selyemfátylakat. A hóféhé-

márványserű váll görcsösen vonaglott, a kereskedő pedig felemelte a korbácsot, megsuhogtatta a levegőben és az éles, kemény szíjak szörnyű vérrózsákat fakasztottak a lehetőfinom bőrön. Minden ütés utabb véres sáv rajzolódott ki a hóféhé vállon és a gyenge bőr minden ujjab ütés után első téttedt.

Lilyan majdnem eszméletlen volt a kintől, a fájdalomtól és a haragvó dühtől, hogy ez az ember korbáccsal merészele megütni

Sana Bitru most abba hagyta az ütlegelést, földre dobta a korbácsot, megtörölte egyik kezével izadt homlokát, azután odahajolt a földön fetregő leányhoz:

— Így, remélem, hogy egyelőre elvettem kedvedet a szökéstől. Ha azonban mégis előfordulna még egyszer, jegyezd meg, hogy ez a mai semmi sem volt ahhoz, ami majd jönni fog...

Miközben beszélt hozzá, egyik vállával félig magához emelte, most azonban elégedette és visszajektette a padlóra. Gunyos, elégedett tekintetét vetett még egyszer a szerencsétlen teremtésre, aki líhegve és félig csukott szempillákkal feküdt előtte, azután gyors léptekkel elhagyta a kajütöt.

Az ajtó becsukódott mögötte.

Lilyan halálos fáradsággal nyult el a padlón és már sirni sem tudott, csak hangtalanul nyöszörgött:

— Oh bár haltam volna meg inkább...

Legalább egy revolverem lenne — gondolta kétségbeesetten, hogy véget vetne ennek a kinszenvedésnek és minden erejét megfeszítve föl akart emelkedni a földről. De a véres csfok hóféhé hátán nagyon fájtak és egy halk sikoltással roskadt ismét vissza régi helyére.

Es miközben ismét megeredtek könnyei a hajó vékony falain keresztül átszűrődött hozzá a többi nő kétségbeesett jajkiáltása, akik szintén a fehér rabszolgakereskedő karmai között voltak...

NEGYEDIK FEJEZET

Az embervásár

A napok multak.

Az utazás szakadatlan menetben folyt tovább. Lilyan még mindig a nagy luxusjacht ugyanazon kajütjében volt bezárva és azóta nem látott senkit

a közelében, csak az öreg néger nő volt mellette.

Lilyan rettentetesen szenvedett. Gondolatai ismét meg újra övéinél időztek, haza kalandoztak, apja, anyja, Ronald jutottak eszébe és hatalmas, keserves, betölthetetlen vágy fogta el utánuk.

Vajjon mit gondolnak otthon, hogyan magyarázzák rejtélyes eltűnését, vajjon megtették-e a szükséges lépéseket felkutatására, megmozgattak-e érdekében minden követ, hogy nyomára akadjanak? Oh igen, egészen biztosan lázasan folyik a nyomozás utána. Ronald bizonyára minden erejét megfeszítve igyekszik eredményt elérni és talán már nincs is messze az idő, hogy eljön, eljut hozzá, megszabadítja és megszűnnek kínos percei, gyötrelmes órái.

Ez a gondolat volt különben, ami még ébren tartotta benne a reményt, ami, ha kis időre is, visszazsáadta nyugodtságát, megpihentette állandó kétségkeltől beteg lelkét...

Es amíg Lilyan Ronaldra gondolt, arra, hogy minden erejével bizonyára az ő felkutatásán faramozzik és közeledik feléje a várva-várt megmentés... addig Ronald Páris mulatóhelyeit járta végig, egyikből a másikba, hogy megvizsgálódjék, hogy feledni tudja őt. Ha ezt Lilyan tudta volna, bizonyára összeroppant volna, már régen összetört teste-lelke nem bírta volna tovább a szenvedéseket, de így ez tartotta benne a lelket: Ronald utban van, Ronald jön, Ronald nemsokára kiszabadítja.

Az idő közben, ha lassan is, de eltelt. Megérkeztek, ott jártak már a Kelet csadálatos, varázslatos világában, ahol az örökké ragyogó nap sugarai pompás arany paloták ormait törnek meg és ahol a dzsungelök ősi mozdulatlanlanságából is élte, nagyszerű, titokzatos élet árad ki.

Közeledtek a városok, ahol drága szőnyegekkel borított elefántok járnak az uccákon, melynek palotáiban kiszámíthatatlan értékű kincsek van felhalmozva, ahol mámorban és örömben takaródzva élnek a rádzsák, titokzatos, mesébe illő nőkől álló háremekben

(Folytatjuk)

LEGUJABB

Franco tábornok felhívása a hadviselő felekhez

Madridból jelentik: Franco tábornok az alábbi felhívást intézte a hadviselő feleknek:

— Az a tény, hogy hazánk három évig nyugta a háború súlyát, felhatalmaz engem arra, hogy a történelemben példátlanul álló katasztrófa küszöbén felszólítással forduljak az egymással szemben álló felekhez és figyelmeztetem Önö-

ket arra a nagy felelősségre, amely a háború kiterjesztésével Önökre hárul. Nagy felelősség a háborút olyan helyekre kiterjeszteni, amelyek távo! állanak a tulajdonképpeni tűzfészekről és ezzel a háború csirját vetik el. Kérem és figyelmeztetem Önöket, hogy az összetűzést elszigetelni igyekezzenek.

Kedden nagy ütközet lesz a lengyel front áttörése végett

Brüsszelből jelentik: Jól létesült körökben úgy tudják, hogy a német lengyel fronton, német részről óriási katonai előkészületek történtek, mert a németek gyors döntést akarnak elérni. A német hadsereg már felkészült erre az

összecsapásra. Belga katonai körökben arra számítanak, hogy a lengyel front áttörését célzó nagy ütközetre már ma, vagy legkésőbb holnap sor kerül.

Az angol dominiumok is hadat üzennek

Londonból jelentik: Az a hír, hogy az angol ultimátumot válasz nélkül hagyták és ennek következtében a háborús állapot életbelépett, arra készítette valamennyi angol dominiumot, hogy hűségéről biztosítsa Angliát.

Mackenzie King, kanadai miniszterelnök, táviratot küldött az angol kormányhoz, amelyben kifejti, hogy köteletségének tartja, hogy Kanada egész erejével Anglia mellé álljon és együtt harcoljon az anyaországgal.

Menzire ausztráliai miniszterelnök szintén táviratban fejezte ki hűségét és együvértartozását az angol világbirodalommal. A táviratban az ausztráliai kormány elnöke hangsúlyozta, hogy az angol világbirodalom egységes és feloszthatatlan. Egy király, egy zászló, egy cél — mondja a miniszterelnök

távirata, amely ezzel fejeződik be: Együtt harcolni Angliával egészen a végső győzelemig.

Az újzélandi kormány elnöke bejelentette, hogy Újzéland az anyaország mellé áll és katonailag, valamint gazdaságilag teljes mértékben segíti Angliát. Újzéland magát hádiállapotban lévőnek jelentette ki Németországgal.

India 46 fejedelme közölte Angliával, hogy háború esetén együtt haladnak a birodalommal.

Az arabok Nabluzban hozott határozatukban kimondják, hogy Angliával együttesen harcolnak Németország ellen.

Kairóból jelentik: Macher pasa miniszterelnök vasárnap bejelentette, hogy az angol-egyiptomi szerződés értelmében Egyiptom megszakította a diplomáciai kapcsolatokat Németországgal.

Egyiptomban elrendelték az általános mozgósítást.

Bombayból jelentik: Indiában a hadállapot abban a pillanatban lépett érvénybe, amikor megtudták, hogy Anglia megkezdte az ellenségeskedést. A Reuter-ügynökség tudósítójának jelentése szerint indiai körökben nagyarányú meleg rokonszenv tüntetés folyt le és biztosították Angliát minden segítségről.

A csehek nem sajnálják Lengyelországot

Prágából jelentik: A cseh sajtó egyértelmű megelégedéssel ír a német csapatok lengyelországi sikereiről. A csehek nem sajnálják Lengyelországot — írják a lapok — mert 1938-ban a lengyelek is nekrohantak Csehszlovákiának.

Magyarország álláspontja

Budapestről jelentik: A délutáni budapesti lapok azt írják, hogy a külföldi sajtó állandó figyelemmel kíséri Magyarország álláspontját és megemlékeznek arról a nyugalomról, amely a magyar fővárosban és a vidéken tapasztalható. Ezzel szemben sűrű találgatások is jelennek meg a külföldi lapokban Magyarország jövőbeli álláspontjáról. Ezzel kapcsolatban magyar diplomáciai körökben azt a megállapítást tették, hogy mind Berlinben, mind Rómában alaposan ismerik Magyarország álláspontját és nem következett be semmi olyan körülmény, amely ennek megváltoztatását indokoltá tenné.

A belga király átvette a főparancsnokságot

Brüsszelből jelentik: Lipót belga király napl parancsot adott ki, amelyben közli, hogy átvette a belga hadsereg főparancsnokságát.

Vasúti katasztrófa Páris és Orleans között

Párisból jelentik: Orleans és Páris között tegnap este súlyos vasúti szerencsétlenség történt. A katasztrófát két vonat összeütközése idézte elő. A halottak száma eddig 35, több mint 50 megsebesült.

APRÓ HIRDETÉSEK

Az este 6 óráig feladott hirdetések másnap reggel megjelennek

Az 1938. júl. 18-án megjelent 69094. sz. miniszteri rendelet alapján apróhirdetési áraink a következők: álláskeresés, elveszett tárgyak, eltűnt személyek, fürdő- és gyógyhely hirdetések szavankint egy leu. Levelezés és Házasság nem közölhető. Minden más rovatban szavankint kettő leu. Legkisebb apróhirdetés tíz szó. Az apróhirdetések díja előre fizetendő. — Apróhirdetéseket felvesz I. kerület: Déli Hírlap kiadóhivatala, Piata I. C. Bratianu 3. II. kerület: Popovici trafik, Piata Badea Cartan 8. — Kardos-trafik, Piata Traian (szerb templom melletti) Grósz-trafik, Calea Dorobantilor 2. III. kerület: Flauder-trafik, Piata Lahovari IV. kerület: March-trafik, Piata Küttl. — Nógrády-trafik, (Corso melletti). — Schmidt-trafik, Piata Dragalina 6. Telefon 45-06. — Vittek-trafik, Bul. Carol 54. — Galgóczy-trafik, Strada Bratianu 15/a. Telefon: 45-13.

Oktatás

Oktatás középiskolai tanárnő privátórákat ad német, angol, francia, latin, görög, román és magyar nyelvből, továbbá stenografiából a 8 hazai nyelvből. III. Bulev. Carol 7. II. em. 9 ajtó. 1185

Angol órák, egyenként és csoportban új módszerrel. III. Str. M. Gáspár 3. Telefon: 13-70. 1299

Allást keres

Lugoson betegápolónői, házvezetőnői vagy ehhez hasonló állást keres. Fazekas I., Bratianu-tér 2. II. em. 1645

Lakás

Bútorozott szoba folyóvízzel, fürdő szoba használatlaltal az erzsébetvárosi villanegyedben kiadó. III. Str. General Mészai 7. 1378

Bútorozott szoba fürdőszobahasználatlaltal, esetleg teljes ellátással azonnali kiadó. IV., Str. Mircea Voda 3. 1039

Modern, egyszobás fürdőszobás lakás villamos mellett kiadó. IV. Cameliu ucca 31. 1302

Bútorozott szobát keresek különbejártattal, fürdőszoba használatlaltal, esetleg teljes ellátással, német, vagy magyar családnál. Címeket kérem 25-09. telefonszám alatt leadni. 1303

Különbejártatú bútorozott szoba, folyóvízzel kiadó. III. Bulev. Mihai Viteazul 7. 1304

Szép akar lenni?

Használjon KULKA-féle krémeket, krémeket, krémeket és krémeket, krémeket, krémeket. Kaparató kizárólag a

Városi gyógyszerárban

a „Fekete Sas” az Arany Szarvas épületben I., Piata I. C. Bratianu.

Adás-vétel

Villany-termofor, 110 voltos, használt, jó állapotban, olcsón eladó. Cím a kiadóhivatalban. 1142

Barokk háló és egy klubgarnitúra eladó. III. Badescu-ucca 8. 1301

Eladó 8 drb nyitott hordó, literenként 1.20. Anghel Dusan, IV. Vacaescu-ucca 39. Bővebbet a házmesternél, 41. számú pince. 1300

Finom féléháló és különleges külföldi gyermekbicikli eladó. III. Bulev. Mihai Viteazul 7. 1305

Külföldről

Deákot faluról teljes ellátásra vállalkozók, Gilde, II., Str. Scolii 13. 1446

1-2 úriánny teljes ellátást talál magános hölgnél. III., Str. Odobescu 40. földszint ajtó 8. 1295

Elveszett 4-én délelőtt a IV. kerületi templomtól a Máriaiág terjedő útvonalon női arany karkötő óra. Megtaláló jutalom ellenében a kiadóba adja le. 1306

Hirdessen a Déli Hírlap-ban

Torna, tenisz és uccai vászon cipők

34 számig párja Lei 70, 35-től 40 számig Lei 85, 41-től

44 számig Lei 95

Divatos női cipők sarkakkal Lei 100, fórfi Lei 125

Gumirozott gyermek és PELERINNEK Lei 275-től 375-ig

ARENA GUMIIPAR III. Traian híddal szemben